OKUL YÖNETİCİLERİNE GÖRE SALGIN DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE YAŞANAN SORUNLAR

(İSTANBUL-MALTEPE İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Özlem TEKİN

201109202

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Prof. Dr. Nizamettin KOÇ

İstanbul

T.C. Maltepe Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Şubat, 2022

OKUL YÖNETİCİLERİNE GÖRE SALGIN DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE YAŞANAN SORUNLAR

(İSTANBUL-MALTEPE İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Özlem TEKİN

201109202

Orcid: 0000-0002-0391-4698

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Prof. Dr. Nizamettin KOÇ

İstanbul

T.C. Maltepe Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Şubat, 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca, büyük katkılar sağlayan, manevi desteğiyle hep yanımda olduğunu hissettiren, beni motive eden, bana yol gösteren ve tez hazırlığımın her aşamasında desteklerini esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Nizamettin Koç'a çok özel teşekkürlerimi sunar, ayrıca tez hazırlığımın her aşamasında yanımda olan öğretmen arkadaşım Seyide Senanur Talaslıoğlu ile doğrudan ya da dolaylı olarak katkısı olan herkese teşekkür ederim.

Özlem TEKİN

Şubat , 2022

ÖZ

OKUL YÖNETİCİLERİNE GÖRE SALGIN DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE YAŞANAN SORUNLAR
(İstanbul-Maltepe İlçesi Örneği)

Özlem Tekin
Yüksek Lisans Tezi
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Prof. Dr. Nizamettin KOÇ
Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022

2019 yılının sonlarında ortaya çıkan Covid-19 salgınının, dünyanın her yerinde sağlık, sosyal, ekonomik olmak üzere hayatın her alanında birçok etkileri görülmüştür. Bu salgından en çok etkilenen alanlardan biri de kuşkusuz eğitim olmuştur. Tüm dünya genelinde olduğu gibi, salgın nedeniyle, Türkiye'de de tüm öğretim kademelerinde yüz yüze eğitime ara verilmiş ve tüm öğrenciler için uzaktan eğitim olanakları kullanılmaya başlanmıştır. Bu araştırmanın amacı, Covid-19 salgını sebebiyle tüm eğitim kademelerinde uzaktan eğitime geçilmesiyle devlet ortaokulları ve imam hatip ortaokulları yöneticilerinin karşılaştıkları sorunların incelenmesi ve gelecek uygulamalar için önerilerde bulunmaktır. Araştırma betimsel tarama modelinde, araştırmacının kendisinin hazırlamış olduğu 5'li likert ölçeği düzeninde bir anketin uygulanması şeklinde yapılmıştır. Araştırma sonucunda okul yöneticileri görüşlerine göre, uzaktan eğitim sisteminin altyapı, tasarım, erişim, güvenlik, içerik, uygulama, kalite, mevzuat ve pedagojik açıdan güçlendirilmesi ve geliştirilmesi gerektiği görülmüştür. İki eğitim şeklinin avantajlarından yararlanılarak bütünleştirilmesinin sorunlara çözüm olabileceği öngörülmüştür.

Anahtar kelimeler: Salgın; Covid-19; Uzaktan Eğitim; Okul Yöneticileri.

ABSTRACT

PROBLEMS IN THE DISTANCE EDUCATION PROCESS DURING THE EPIDEMIC ACCORDING TO SCHOOL MANAGERS

(The Case Of Istanbul-Maltepe District)

Özlem Tekin
Master Thesis
Departmen of Educational Sciences
Educational Management and Supervision (With Thesis) Programme
Thesis Advisor: Prof, Nizamettin Koç
Maltepe University Graduate School, 2022

The Covid-19 epidemic, which emerged at the end of 2019, has had many effects in all areas of life, including health, social and economic, all over the world. One of the areas most affected by this epidemic has undoubtedly been education. As in the whole world, due to the epidemic, face-to-face education has been suspended at all education levels in Turkey and distance education opportunities have begun to be used for all students. The purpose of this research is to examine the problems faced by the administrators of public secondary schools and imam hatip secondary schools due to the transition to distance education at all education levels due to the Covid-19 epidemic and to make suggestions for future applications. In the descriptive survey model, the research was conducted in the form of a questionnaire in the form of a 5-point Likert scale prepared by the researcher herself. As a result of the research, according to the opinions of school administrators, it was seen that the distance education system should be strengthened and developed in terms of infrastructure, design, access, security, content, implementation, quality, legislation and pedagogy. It is foreseen that the integration of the two education types by taking advantage of the advantages can be a solution to the problems.

Keywords: Epidemic; Covid-19; Distance Education; School Administrators

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI iii
TEŞEKKÜR iv
ÖZ v
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER vii
TABLOLAR LİSTESİ x
ŞEKİLLER LİSTESİ xii
KISALTMALAR xiii
ÖZGEÇMİŞ xiv
BÖLÜM 1.GİRİŞ 1
1.1.Problem 3
1.2.Amaç 5
1.3.Önem 6
1.4.Varsayımlar 7
1.5.Sınırlılıklar 7
1.6.Tanımlar 7
BÖLÜM 2. EĞİTİMİMİZDE COVİD-19 DÖNEMİ ÖNCESİ VE SONRASI UZAKTANEĞİTİM (ON-LİNE EĞİTİM UYGULAMALARINA) GENEL BİR BAKIŞ 9
2.1.Eğitim, Öğretim ve Eğitim Teknolojisi 9
2.2.Uzaktan Eğitimin Tarihçesi 12
2.3.Uzaktan Eğitimin Özellikleri 13
2.4.Uzaktan Eğitimin Yararları ve Sınırlılıkları 14
2.5.Uzaktan Eğitim ve Yüz Yüze Eğitim 16
2.6.Uzaktan Eğitimde Kullanılan Sistemler 17
2.6.1.Elektronik Öğrenme (E-Learning) 17
2.6.2.Çevrimiçi Öğrenme (Online Learning) 18
2.6.3.Web Tabanlı Eğitim 18
2.6.4.Mobil Öğrenme 18
2.7.Uzaktan Eğitimde Kullanılan Teknoloji ve Materyaller 19
2.8.Türkiye'de Uzaktan Eğitim 20
2.9.Salgın Döneminde Türkiye'de Uzaktan Eğitim Süreci 22
BÖLÜM 3. YÖNTEM 25

3.1.Araştırma Modeli 25
3.2.Çalışma Gurubu 25
3.2.1.Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı 26
3.2.2.Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Görevlerine Göre Dağılımı 26
3.2.3.Araştırmaya Katılanların Çalıştıkları Kuruma Göre Dağılımı 27
3.2.4.Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı 28
3.2.5.Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı 29
3.2.6.Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Branşlarına Göre Dağılımı 29
3.3.Veriler ve Toplanması 31
3.4.Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması 32
BÖLÜM 4. BULGULAR VE YORUMLAR 34
4.1.Bulgular 34
4.2.Covid-19 Salgını Döneminde Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar 35
4.3.Okul Yöneticilerinin Hazırbulunuşluklarına İlişkin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar 36
4.4.Okul Yöneticilerinin Çevrim İçi Ders Platformlarında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar 38
4.5.Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitimde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar 40
4.6.Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar 42
4.6.Okul Yöneticilerine Göre Öğretmenlerin Hazırbulunuşluk Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar 44
4.7.Okul Yöneticilerine Göre Öğretmenlerin Çevrim İçi Derslerde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar 46
4.8.Okul Yöneticilerine Göre Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirmede Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar 49
4.9.Okul Yöneticilerine Göre Rehber Öğretmen Ya Da Öğretmenlerin Uzaktan Yapılan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar 50
4.10.Okul Yöneticilerine Göre Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar 53
4.11.Okul Yöneticilerine Göre Öğrencilerin Çevrim İçi Dersler ve EBA TV ile İlgili Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar 55
4.12.Okul Yöneticilerine Göre Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar 56

4.13.Okul Yöneticilerine Göre Öğrenci Velilerinin Uzaktan Eğitim Konusunda Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar 59
4.14.Okul Yöneticilerinin Karşılaştıkları Diğer Sorunlar 62
BÖLÜM 5. SONUÇ 65
5.1.Özet 65
5.2.Sonuç (Yargı) 66
5.3.Öneriler 68
EKLER 71
Ek 1: Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Yöneticilerin Karşılaştığı Sorunları Belirleme Anketi 71
Ek 2: İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Anket ve Araştırma İzni 83
Ek 3: T.C. İstanbul Valiliği Anket ve Araştırma Oluru 84
Ek 4: Etik Kurul Kararı 85
KAYNAKÇA 86

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı 26
Tablo 2 Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Görevlerine Göre Dağılımı 27
Tablo 3 Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Çalıştıkları Kuruma Göre Dağılımı 27
Tablo 4 Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımları 28
Tablo 5 Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları 29
Tablo 6 Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Branşlarına Göre Dağılımı 30
Tablo 7 Aritmetik Ortalamalarının Değerlendirme Aralığı 33
Tablo 8 Derecelendirme Ölçeği Tablosu 36
Tablo 9 Okul Yöneticilerinin Hazırbulunuşlukları Konusunda Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı 37
Tablo 10 Okul Yöneticilerinin Çevrim İçi Ders Platformlarında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı 39
Tablo 11 Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitimde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı 41
Tablo 12 Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı 43
Tablo 13 Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerin Hazırbulunuşluk Durumlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı 45
Tablo 14 Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerin Çevrim İçi Derslerde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı 47
Tablo 15 Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirmede Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı..... 49
Tablo 16 Okul Yöneticilerinin Rehber Öğretmen Ya Da Öğretmenlerin Uzaktan Yapılan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar İlişkin Görüşlerinin Dağılımı 51
Tablo 17 Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Durumları Görüşlerinin Dağılımı 53

Tablo 18 Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Çevrim İçi Dersler ve EBA TV ile İlgili Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerin Dağılımı 55
Tablo 19 Okul Yöneticilerinin, Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı 57
Tablo 20 Okul Yöneticilerinin Öğrenci Velilerinin Uzaktan Eğitim Konusunda Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı 60

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Uzaktan Eğitimin Küresel Bağlamda Dönem ve Evreleri (Bozkurt A., 2016). 13
Şekil 2. Uzaktan Eğitimin Türkiye Bağlamında Dönem ve Evreleri (Bozkurt A., 2017). 22

KISALTMALAR

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

YÖK : Yüksek Öğretim Kurulu

EBA : Eğitim Bilişim Ağı

TRT : Türkiye Radyo ve Televizyonu

BİT : Bilgi ve İletişim Teknolojileri

ÖZGEÇMİŞ

Özlem Tekin

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim

Derece	*Yıl*	*Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı*
Y.Ls.	2022	Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Ls.	2001	Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Programı
Lise	1997	Kahramanmaraş Anadolu öğretmen Lisesi

İş/İstihdam

Yıl	*Görev*
2001- 2007	İngilizce Öğretmeni, Küçükyalı Rezan Has Anadolu Lisesi
2007- 2009	İngilizce Öğretmeni, Esatpaşa Anadolu Ticaret Meslek Lisesi
2009- 2013	İngilizce Öğretmeni, Mustafa Kemal Anadolu Lisesi
2013- 2015	İngilizce Öğretmeni, İ.B.B. Barbaros Hayrettin Paşa İlkokulu
2015- 2017	Müdür Yardımcısı, Küçükyalı Rezan Has Anadolu Lisesi
2017- 2018	Müdür Vekili, Küçükyalı Rezan Has Anadolu Lisesi
2018-	Müdür, Kaşgarlı Mahmut Ortaokulu

Mesleki Birlik/Dernek Üyelikleri

Yıl	*Kurum*
2019-	Üye: Maltepe Eğitim Derneği

BÖLÜM 1.GİRİŞ

Eğitim, önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda bireylerin düşünce ve davranışlarında istendik yönde değişiklik yaratmaktır. Birey, toplumda kendine yer edinmek, yaşamını devam ettirmek ve toplumdaki kendisine ait görevini yerine getirmek için eğitim ile sağlanan düşünce ve davranışları edinmek durumundadır. Bu düşünce ve davranışları bireylerin edinebilmesi için toplumda eğitim verme rolünü üstlenmiş kuruluşlara ihtiyaç duyulmuştur ki; bu da eğitimin kurumsallaşmasına sebebiyet vermiştir.

Sanayi ve bilim alanında yaşanan değişim ve gelişmeler hayatın her boyutunda kendini göstermektedir. İnsanlık her zaman bu değişimlerden etkilenmiş ve değişime ayak uydurmak durumunda kalmıştır. Gelişim için değişim şarttır. Eğitimde, değişen teknoloji ile sürekli olarak gelişim göstermiştir. Teknolojik araçların bilgiye ulaşma ve de yaygınlaştırmada olan yararları ve kolaylıkları ortaya çıkmıştır. Eğitim ile teknoloji bir bütünün 2 ayrılmaz parçası olmuşlardır. Eğitimin verimli ve kaliteli olmasını sağlamak, artan talebin karşılamak, çalışan genç nüfus ile yerleşim yeri itibariyle merkezden uzakta okula erişim güçlüğü çeken bireylerin eğitime erişimlerine imkân tanımak ve böylece daha geniş kitlelere eğitim olanağı sağlamak için değişen teknolojiye uyum sağlamak adeta bir zorunluluk halini almıştır. Teknolojinin ilerlemesiyle, internet sayesinde örgün eğitim fırsatını elde edemeyen insanlar uzaktan eğitim yöntemi ile eğitim alabilmektedir (Çataloğlu Erdat, Erbay ve Kör, 2013). İnsanlığın doğuşundan bugüne kadar değişimler olmuş ve bu değişimlere toplumlar zaman içerisinde uyum sağlamışlardır. Fakat bazı zamanlar toplumun bu adaptasyonu sağlamak için yeterli zamanı olmamıştır. Bu zaman yetersizliği nedeniyle elbette değişime uyum sağlamada bazı güçlükler ortaya çıkmış ve yaşanan bu zorluklarla bireyler ve toplumlar baş etmek durumunda kalmıştır.

Covid-19 Aralık 2019'da ilk olarak Çin'in Wuhan kentinde görüldü ve 13 Ocak 2020'de yeni bir virüs olarak tanımı yapıldı (Arık, 2020a). 2020 Şubat Ayında Dünya Sağlık Örgütü'nün Covid-19 adıyla ilan ettiği salgın toplumu sadece sağlık alanında değil, her alanında olumsuz yönde etkilediği görüldü. Korona virüsün etkilediği en

önemli alanlardan birisi de eğitim oldu.1 Mart'ta sadece 4 ülkede okulları kapatma kararı alınmışken, 23 Mart tarihi itibarıyla bu sayı 124'e ulaştı (Arık, 2020a). Salgın sebebiyle, 14 Nisan'dan bu yana 192 ülkede yaklaşık 1 milyar 382 milyon öğrenci ile ilk ve ortaöğretim kademelerinde 63 milyon öğretmen okulların kapatılmasından etkilendi (Arık, 2020b). 2020 yılı Mart ayından itibaren Türkiye'de Covid-19 salgını ve bunun doğrudan ve dolaylı etkileri bazı güçlükleri beraberinde getirerek günlük yaşam düzenini kesintiye uğratmış ve bu da eğitim alanında etkisini göstermiştir (Berkant ve Özdoğan, 2020). Hayatın birçok alanında olduğu gibi Covid-19 salgını sebebiyle olumsuz yönde etkilenen eğitim alanında da çeşitli tedbirler alınmaya başlanmıştır. Virüsün bulaşma hızı çok yüksek olması sebebiyle, okullarda yüz yüze eğitim imkânsız hale gelmiştir (Altıntaş, 2020). İnternet üzerinden EBA ve televizyon ekranlarından gerekli eğitim verilmeye başlanacağı Milli Eğitim Bakanı tarafından bir açıklamada tüm öğretmen, öğrenci ve velilere bildirildi (meb.gov.tr). TRT ve EBA iş birliği ile ders içerik videoları hazırlanmış, televizyonda EBA TV kanallarında yayınlanmaya başlanmıştır. Ancak sadece TV de yayınlanan bu derslerin yeterli olmaması nedeniyle, çevrim içi/canlı ders uygulamasına geçilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilerine ulaşabilmesi için dersler çevrim içi ortamlarda verilmeye başlanmıştır. Webinar toplantılar rutin haline gelirken, öğrenci velilerinin evlerinde çoğu zaman öğretmen görevini üstlenmeleri istenmiştir.

Uzaktan eğitimin Covid-19 salgınına dek bu denli büyük bir ölçüde bir uygulama alanı bulamadığı görülmektedir. Uzaktan eğitimin zorunlu olarak birden ve bu ölçüde uygulanması uzaktan eğitim tarihinde yer almamaktadır (Fidan, 2020).

Salgın nedeniyle hızlıca yaşanan bu değişim birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Eğitim emekçilerinin salgın döneminde karşılaştığı sorunlar arasında uzaktan eğitim için materyal ve pedagojik olarak yeterince desteklenmemek, öğrencilerinin karşılaştığı ancak kendilerinin de çözemedikleri sorunlarla baş başa kalmak en önemli sorunlar olarak gösterilebilir (Can ve Köroğlu, 2020).

İnternet kuşkusuz hayatın her alanında yanı başımızda yer almaktadır. Covid-19 süreciyle ortaya çıkan değişim rüzgârıyla birlikte uzaktan eğitim hayatımızın içerisinde belirdi. Bu süreç devamında yahut bitiminde net olmasa da hiçbir şeyin eskisi gibi

olmayacağı öngörülmektedir. Okullar bu öngörüler için yeni normalleşmeyle ilgili sorunlar yaşamaktadır (Fidan, 2021).

Teknolojik imkânların her bireye eşit ölçüde sağlanamaması, uzaktan eğitim konusunda herhangi bir eğitim almamış ya da tecrübe etmemiş öğretmen, öğrenci, veli ve de yöneticilerin çoğunlukta olması gibi sorunlar bu konunun üzerine eğilmeyi gerektirdi.

1.1.Problem

İçinde bulunduğumuz çağ, birçok teknolojik gelişmenin görüldüğü ve bu teknolojik gelişmelerin de başka alanlarda etkili olduğu bir çağ olmuştur. İletişim teknolojisinde görülen hızlı değişimlerin, hayatın her alanında etkileri hissedilmiştir. Medya ile iletişim araçlarının bulunmadığı eski çağlarda bilginin yayılması zaman alırken günümüzde öğrendiğimiz bilgiler çok kısa bir sürede eski bilgi durumuna gelmektedir (Çataloğlu vd.2013). Bir iletişim aleti olarak hayatımıza giren telefon, artık oturduğunuz yerden dünyayı gezmenizi sağlayacak bir harikaya dönüşmüş ve istenilen bilgiye günümüzün tabiriyle, “tek tıkla” ulaşılır olmuştur.

Bilgi bu kadar hızlı değişir ve yayılırken, eğitim de bu değişime ayak uydurmak durumunda kalmıştır. Bilgiyi istediği anda, istediği yerde, istediği hızla edinebilen bir öğrenci kitlesi varlığını gösterirken, bu kadar hızla, istediği görselle, istediği metot ve de kendi seçtiği bir anlatıcı ile bilgiyi elektronik ortamda edinen öğrenciye, artık kara tahta, bir sıra, duvarda asılı bir harita ile ulaşmak ya da onları edinmek istedikleri bilgi ile donatmak neredeyse imkânsız hale gelmiştir.

Teknolojide görülen hızlı gelişmeler, bütün toplumları bilgi yoğun bir hayata doğru ilerlemesine sebep olurken, eğitim programları, eğitime yatırımları ve eğitim politikaları da bilgi yoğun halini almıştır. Bilim insanları da dâhil olmak üzere toplumda yer alan tüm kesimler, içinde bulunduğumuz çağın bilgi çağı olduğu görüşündedirler (İşman, 2011).

Bilgi çağı denince akla gelen elbette öncelikle teknoloji olacaktır. Çağımızda eğitim, teknolojiden bağımsız düşünülemeyecektir. Burada eğitim teknolojisi kavramı öne çıkacaktır. Alkan’ın (1974) tanımıyla, “Eğitim teknolojisi eğitimle ilgili kuramların

etkin ve olumlu bir biçimde uygulamaya dönüştürülmesi için, personel- araç-gereç, süreç ve yöntemlerden oluşmuş bir sistemler bütünüdür.” (s.340) Diğer Bir deyişle, eğitim teknolojisi, amaçlı ve planlı bir öğretimi oluşturacak olan öğeleri verimli ve etkili bir şekilde kullanmayı öngörür (Doğdu ve Arslan, 1993).

Eğitim ve öğretimde, teknolojik araç ve gereçlerin kullanımı ile öğrencinin dikkatini çekmede daha başarılı olunduğu, birden fazla duyu organına hitap edildiğinden öğrenimin kolaylaştığı, her öğrencinin bireysel öğrenme ihtiyaçlarının daha verimli bir şekilde karşılandığı, çoklu öğrenme ortamı sağlanarak öğrenilen bilginin kalıcılığının arttırıldığı açık bir şekilde görülmektedir (Yılmaz, 1974).

Eğitim teknolojisi tanımları incelendiğinde, eğitim teknolojisi, eğitimde kullanılacak teknolojik aletin seçilmesi, nerede ve nasıl hangi amaçla kullanılacağının kararlaştırılması ve de eğitim ortamının bu teknolojiye uyarlanması süreci olarak tanımlanabilir. Eğitimde kaliteyi arttırmak, daha verimli bir öğrenme ortamı oluşturmak, sürekli yenilenen teknolojiyi takip edebilen, değişim hızına yetişebilen, teknolojiyi doğru ve yeterli seviyede kullanan bir nesil yetiştirmek için teknolojinin eğitime entegre edilmesi zaruri bir hal almıştır. Teknolojinin eğitime entegre olması zaman içerisinde gerçekleşmesi ve yönetilmesi için vakit harcanmasını gerektiren bir durumdur. Ancak bazı durumlarda, bu teknolojiye geçiş için gerekli zaman ya da imkân olmayan durumlar oluşmuştur.

2019 yılın aralık ayında Çin’in başkenti Wuhan’ da başlayan ve tüm dünyaya hızla yayılan ve Türkiye’yi de oldukça çok etkileyen Covid-19 salgını bu durumlardan birine örnek olarak verilebilir. Türkiye’de Covid-19 salgınının ilk hasta vakası 11 Mart itibariyle tespit edilmiştir (www.covid19.saglik.gov.tr). Hemen ardından okul öncesi eğitim kurumlarından yükseköğretim seviyesine kadar tüm okul derecelerinde eğitime geçici olarak ara verilmiştir. Salgın sürecinde günden güne hasta sayısı oranlarında artış yaşandığından, okullarda yüz yüze eğitim imkânsız duruma gelmiş, MEB ve YÖK tarafından yeni kararlar alınması söz konusu olmuş ve tüm okul seviyelerinde televizyon veya internet yoluyla gerçekleştirilmek üzere uzaktan eğitime geçilmiştir.

Yüksek öğrenim kurumlarında dahi çok yaygın bir şekilde kullanılmayan uzaktan eğitim uygulamasının, okul öncesi, ilköğretim ve lise düzeyinde daha önce karşılaşılmadığı için öğrenci, veli, öğretmen ve okul yöneticileri dahil her bir bireyi

farklı açılardan oldukça büyük ölçüde olumsuz olarak etkilediği görülmüştür. İyi geliştirilmiş bir uzaktan öğrenme platformu olan ülkeler, bu sürece avantajla başlasalar dahi, öğrenci, öğretmen ve velilerin teknolojik ve pedagojik açıdan yetersiz olmaları nedeniyle, pek çok ülkede özellikle ilk aşamada birtakım aksaklıklar yaşanmıştır (Tedmem,2020). Uzaktan eğitim, çocuklar arasında hâlihazırda var olan eşitsizliklerin de derinleşmesine sebep olmuştur. Özel okullar salgın döneminde eğitime ara vermeden devam ederken, devlet okullarında eğitim önemli ölçüde aksadığı görülmüştür (Bilimveaydinlanma.org, 2020).

Alanyazında erişilebilen araştırmalar değerlendirildiğinde, Covid-19 salgını dönemindeki uzaktan eğitimde, çoğunlukla üniversite ortamındaki öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşlerinin incelendiği, diğer paydaşların görüşlerine pek yer verilmediği görülmektedir. Bu çalışmada ise okul yöneticilerinin öğrenci, öğretmen, okul psikolojik danışmanları ve veli açısından Covid-19 salgını dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri daha geniş bir çerçevede ele alınmaya çalışılmıştır. Bu nedenle bu çalışmanın uzaktan eğitimi bütüncül olarak değerlendirilmesiyle uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunların ortaya konmasında ve çözüm önerileri getirmede fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın problem cümlesi;

Covid-19 salgını döneminde, uzaktan eğitim uygulamalarında devlet ortaokullarında görev yapan yöneticilerin karşılaştıkları sorunlar nelerdir? Şeklinde belirlenmiştir

1.2.Amaç

Bu araştırmanın amacı, Covid-19 salgını döneminde, uzaktan eğitim uygulamalarında devlet ortaokullarında görev yapan yöneticilerin karşılaştıkları sorunları incelemek ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmaktır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.Uzaktan eğitim uygulamalarında, okul yöneticilerinin hazırbulunuşluk durumları, çevrim içi ders platformları ve uzaktan eğitime ilişkin karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

2. Uzaktan eğitim uygulamalarında, okul yöneticilerinin öğretmenler açısından karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

3. Uzaktan eğitim uygulamalarında, okul yöneticilerinin rehberlik ve psikolojik danışmanlar açısından karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

4. Uzaktan eğitim uygulamalarında, okul yöneticilerinin öğrenciler açısından karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

5. Uzaktan eğitim uygulamalarında, okul yöneticilerinin öğrenci velileri açısından karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

1.3.Önem

Gelişen teknoloji nedeniyle günümüz dünyasında yaşamın her alanında olduğu gibi eğitim alanında da çağı yakalama ve teknolojinin getirdiği avantajlardan yararlanma, bilginin hızını yakalama gereği ortaya çıkmıştır. Eğitimde kaliteyi artırmak, gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşmak, artan eğitim talebini karşılamak, hızla değişen bilgiye ulaşmak, bilginin öğrenilmesinde kalıcılığı arttırmak, teknolojiyi anlayan, doğru kullanan bireyler yetiştirmek için eğitimde teknolojiyi kullanmak şart olmuştur.

Geleneksel okulların sosyal mesafe gerekçesi ile yasaklandığı süreçte internet üzerinden oluşturulan çevrimiçi okul eğitimleri zorunluluktan doğan bir kurtarıcıdır (Rose, 2020). 2020 yılı mart ayı itibariyle Türkiye'de de kendini hissettiren Covid-19 salgını nedeniyle geleneksel yöntemler ile eğitime öğretime devam edilemeyeceği, öğrencilere başka bir yöntem ya da araçla ulaşılması gerekliliği kendini daha fazla hissettirmiştir.

Çevrimiçi okul kavramı, öğrenciler, öğretmenler, ebeveynler ve okul idarecileri arasında iş birliğine dayalı bir topluluk olarak tanımlanmaktadır (Aliyyah, Rachmadtullah, Samsudin, Syaodih, Nurtanto ve Tambunan, 2020). Ortaya çıkan bu

yeni kavramla birlikte öğrenci, öğretmen, ebeveyn ve idarecilerin ortak olarak ilerlemeleri gerektiğini göstermiştir.

Bu çalışmada, Covid-19 salgınının, uzaktan eğitimi, sürecin zorunlu bir parçası haline getirmesi ve okul yöneticilerinin uzaktan eğitimin tam merkezinde yer almasından hareketle, bu durumun tecrübe edilmemesinden kaynaklı çok az sayıda çalışma yapılması nedeniyle, okul yöneticilerinin uzaktan eğitim uygulamalarında karşılaştığı sorunlar çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, çözüm yollarına ulaşılması, eğitimin geleceğine ışık tutacaktır.

1.4.Varsayımlar

Bu araştırmada, kullanılan ölçme aracı araştırmaya uygun olarak hazırlandığı, araştırmada kullanılan anket sorularını yanıtlayarak araştırmaya katılan okul yöneticilerinin sorulara gerçek düşünce ve görüşlerini yansıtabilecek şekilde içlerinden geldiği gibi cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.5.Sınırlılıklar

Araştırma, 2020-2021 Eğitim Öğretim yılında görev yapan okul yöneticileri ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Örgün Eğitim: Aynı mekânda ve aynı anda yüz yüze yapılan eğitimdir.

Yaygın Eğitim: Öğrenmenin herhangi bir kademenin dikkate alınmadan gerçekleştirilmesidir.

İnternet: Bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan elektronik iletişim ağıdır.

Uzaktan Eğitim: Öğrenen ve öğreten kişinin fiziksel olarak farklı mekânlarda olduğu şekliyle öğretimin gerçekleştirilmesidir.

Web Tabanlı Uzaktan Eğitim: Web teknolojilerinin kullanılarak yapıldığı eğitim şeklidir.

Çevrimiçi Öğrenme: İnternet ağı kullanılarak yapılan eğitim şeklidir.

Eğitim Bilişim Ağı (EBA): MEB tarafından kurulan sosyal nitelikli eğitsel elektronik içerik ağı.

Webinar: İnternet üzerinden yapılan seminer veya ders çalışmalarına için kullanılan ortak isim.

BÖLÜM 2. EĞİTİMİMİZDE COVİD-19 DÖNEMİ ÖNCESİ VE SONRASI UZAKTANEĞİTİM (ON-LİNE EĞİTİM UYGULAMALARINA) GENEL BİR BAKIŞ

Covid-19 salgını döneminde, uzaktan eğitim uygulamalarında devlet ortaokullarında görev yapan yöneticilerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ve çözüm yollarının ortaya konması amacıyla yapılan araştırmanın bu bölümünde, öncelikle eğitim, öğretim, teknoloji, eğitim teknolojisi ve uzaktan eğitim kavramının tam olarak ne olduğuna yer verilmiş olup, sonrasında uzaktan eğitimin tarihçesi, Türkiye'de uzaktan eğitim, Salgın döneminde Türkiye'de uzaktan eğitim süreci, uzaktan eğitimin özellikleri, uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin farklılıkları, uzaktan eğitimin yararları ve sınırlılıkları ile uzaktan eğitim yöntem ve araçlarına değinilmiştir.

2.1.Eğitim, Öğretim ve Eğitim Teknolojisi

Eğitimin literatürde çok farklı tanımlarına yer verildiği görülmektedir. En geniş anlamıyla eğitim insanları belirli hedefler doğrultusunda yetişmektir (Fidan, 1996). Ertürk (1994), bireyin davranışlarında kendi yaşantıları sonucu olarak istenilen yönde meydana gelen davranış değişikliği olarak tanımlarken, Başaran (1978), bireyin davranışında yetenek, karakter ve bilgi bakımından belli gelişmeler için yürütülen etkiler sistemi olarak tanımlamaktadır.

Bütün bu tanımlardan yola çıkarak eğitimin bir süreci kapsadığı ve bu süreçte en önemli unsurun insan olduğu görülmektedir. Bu nedenle bir toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik yönden gelişiminde eğitimin çok önemli bir role sahip olduğu ileri sürülebilir.

Tanımlarda görüldüğü üzere, eğitimden çok eğitim süreçlerinin tanımları yapılmıştır. Fidan (1996), belirli bir sonuca varmak ya da bir oluşumu gerçekleştirmek için birbirini izleyen olayların akışı olarak tanımlanan süreç kavramı incelendiğinde, eğitiminde, birbirini takip eden ve birbiri üzerine biriken öğretme ve öğrenmeden oluştuğu, öğreten ile öğrenen olmadan öğretme ve öğrenmenin olamayacağı açıktır.

Eğitim sürecinin temelini oluşturan öğrenme ve öğretme kavramlarına burada yer verilmelidir. Öğrenme ve öğretmenin de literatürde birçok tanımı yapılmıştır. En yaygın ve kabul edilir tanımı, Ertürk (1994) tarafından, "yaşantı ürünü ve nispeten kalıcı izli davranışlar"; öğretmenin ise, "öğrenmeyi kılavuzlama veya sağlama faaliyeti" şeklinde yapılmıştır. (s.78-84)

Çoğunlukla eğitim kavramı ile karıştırılan öğretim ise öğrenci gelişimini amaçlayan sürecin başlatılması ve gerçekleştirilmesi amacıyla düzenlenen planlı etkinlikler bütününden meydana gelen bir süreç olarak tanımlanır (Açıkgöz, 2000).

Varış (1996), ise öğretimi, bireyde gerçekleşmesi beklenen istenilen doğrultudaki davranış değişikliklerinin kazandırılıp, geliştirilmesi için uygulanan tüm etkinlik ve faaliyetlerin içeren bir süreç olarak tanımlar.

Tanımlar incelendiğinde, öğretimin belirli bir program ve mekân dâhilinde gerçekleştirilen eğitim faaliyetleri olduğu görülecektir. Günümüzde ise öğretim faaliyetlerinin artık tablet, telefon, bilgisayar ve diğer teknolojik araç gereçlerin de sıklıkla kullanılarak yapıldığı görülmektedir.

İçinde bulunduğumuz çağda, bilgiye hızlı bir şekilde ulaşmak çok önemli duruma gelmiştir. Günümüzde teknolojinin hızına yetişmek neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Bilginin bu kadar hızlı yayılması e- öğrenmeyi de beraberinde getirmiş, uzaktan eğitim uygulamalarını destekleyici rol oynamıştır (Çallı, İşman, ve Torkul, 2002).

Uzaktan eğitimi tam olarak kavrayabilmek için, konuya öncelikle “teknoloji” sonrasında ise “Eğitim Teknolojisi” teriminin açıklanması uygun olabilir.

Teknoloji, inşa etmek olarak tanımlanmaktadır (Kaya, 2006). İşman (2008)’ a göre teknoloji, hedeflenen kazanımları edinme ve yaşamı daha kolay hale getirmek için doğruluğu kanıtlanmış bilgileri organize etmede kullanılan etkinlikler ve uygulamaların tümüdür. Bu tanımlar doğrultusunda, teknoloji yaşamı kolaylaştırmak amacıyla gerçekleştirilen buluş ve yenilik çalışmaları olarak özetlenebilir.

Eğitim Teknolojisi, öğrenme ve öğretme ortamlarını düzenleyen, öğrenme ürününün kalitesini ve kalıcılığını artıran bir sistemler bütünüdür ve temel hedefi,

öğrenmeyi etkili ve kalıcı bir biçimde sağlamaktır. Bugünün eğitim sistemi, eğitim teknolojileri olmadan oldukça çok yetersiz kalabilecektir.

Uzaktan Eğitim terimi, ilk kez 1892 yılında Wisconsin Üniversitesi'nin kataloğunda geçmiş ve ilk olarak 1906 yılında William Lighty tarafından yazılan bir yazıda kullanılmıştır (Adıyaman, 2002). Daha sonra, 1960 ve 1970'lerde Alman eğitimci Otto Peters tarafından Almanya'da tanıtılmıştır (Verduin ve Clark, 1994).

Günümüzde, eğitimin ayrılmaz bir ögesi haline gelen uzaktan eğitimin tanımlarının ele alınması, kavramın tam olarak anlaşılmasını sağlaması bakımından yararlı olabilir.

Uzaktan eğitim, geniş bir ifadeyle, özel iletişim yollarının kullanılarak, zaman, mekân fark etmeksizin eğitimin planlı, önceden tasarlanılarak gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmıştır (Altıparmak, Kurt ve Kapıdere, 2011).

İşman (2005), uzaktan eğitimi, "Farklı ortamlarda bulunan öğrenci ve öğretmenlerin, öğrenme ve öğretme faaliyetlerini, iletişim teknolojileri ve posta hizmetleri ile geliştirdikleri bir eğitim sistemi modelini ifade eder." şeklinde tanımlamaktadır.

İçten (2006)'e göre ise uzaktan eğitim, geleneksel eğitim ve öğretime bir seçenek olarak ortaya çıkan, eğitim etkinliklerini planlanılarak ve uygulayıcılar ile öğrenciler arasındaki etkileşimin özel olarak hazırlandığı belirli bir merkezden sağlanan bir öğretim yöntemidir.

Uzaktan eğitimin en yaygın tanımlarından biri de öğrenen ve öğreticilerin farklı zaman ve mekânlarda bulundukları şekliyle, özel öğretim materyalleri ve tasarımları gerektiren sistematik planlı öğrenme yöntemidir (Aydemir, 2018).

Uzaktan eğitim üzerine geçmişten günümüze kadar birçok çalışma yapılmıştır. Wedemeyer, uzaktan eğitimi "bağımsız çalışma" olarak tanımlarken, Holmberg'in, öğrencilerin uzaktan eğitimde daha rahat etmeleri nedeniyle başarı seviyelerinin artmasına vurgu yaptığı görülmektedir (Karataş, 2003).

Özetle, uzaktan eğitimin tanımlarına bakıldığında, uzaktan eğitimin hedefinin, eğitimin aksamasına neden olan zaman ve mekân engellerinin ortadan kaldırılarak, zaman ve mekândan bağımsız, insanlığa eğitim-öğretim imkânı sunmak olduğu görülmektedir.

2.2.Uzaktan Eğitimin Tarihçesi

Sanayi ve endüstride gelişen değişim, toplumun da bu değişime ayak uydurmasını zorunlu kılmıştır. Toplumsal ve ekonomik, kültürel olarak oluşan bu değişime göre yeni eğitim uygulamalarına ihtiyaç duyulmuştur.

Uzaktan eğitim, geleneksel eğitim yöntemlerine erişilemeyen yerlerde yaşayan ve yetişkin bireylerin eğitim sistemine girişini sağlamak üzere ortaya çıkmıştır (Hawkins, 1999). Uzaktan eğitim, öğrenci ve öğretmenin öğretim amaçlı iletişimi olarak düşünüldüğünde çok eski tarihlere dayandığı görülmektedir.

Uzaktan eğitim kavramı 18.yy'a kadar dayanmaktadır. 20 Mart 1728 tarihinde Boston Gazetesi'nde mektup yoluyla "steno" derslerinin verileceğinin bildirilmesi buna örnek gösterilebilir (Holmberg, 1995). Fakat bu ilanda yer alan derslerin verilip verilmediğinden bahsedilmemesi uzaktan eğitimin başlangıcının kesinliğini tartışmalı hale getirmektedir. Uzaktan eğitim kavramı, ilk olarak 19.yy'da Wisconsin Üniversitesi'nde yayınlanan bir katalogda kullanılmış ve 1906 yılında Wisconsin Üniversitesi yöneticisi William Ligthy tarafından bir yazıda kullanılmıştır (Verduin ve Clark, 1994).

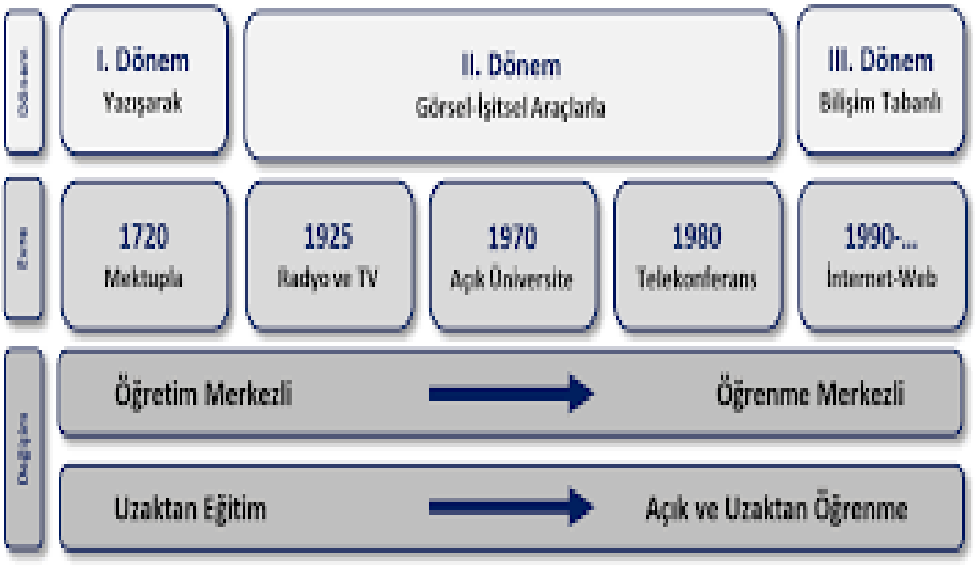
Uzaktan eğitim, ortaya çıkmasından bu yana gelişen teknoloji ile paralel bir şekilde değişmiş, bilişim teknolojilerinde kaydedilen son gelişmelerle de günümüzde daha da önem kazanmıştır.

Kronolojiye bakıldığında, uzaktan eğitimin 1870'li yıllarda gazete ve mektup, 1930-1950'li yıllarda basılı materyal, 1950-1980'li yıllarda radyo, televizyon, 1980-1995'li yıllarda bilgisayar destekli ve 1995'ten sonra daha yaygın olarak web tabanlı eğitim yoluyla kullanıldığı görülmektedir (Ozan, 2010).

Uzaktan eğitimin bugünkü durumuna kadar gelişiminde üç temel eğilim ve kırılma noktasının olduğu görülmektedir. 1700'lü yıllarda mektupla, 1920'lı yıllarda elektronik ders materyallerinin kullanılarak öğretimin yapılmaya başlanması ve 1960'larda uzaktan eğitim üniversitelerinin kurulmasıdır (Simonson, Smaldino, Albright ve Zvacek, 2003).

Uzaktan eğitime sınıflamalarında teknolojinin belirgin bir rol olduğu görülmektedir. Bu sınıflamalarda her dönemin, bir önceki dönemi kapsayarak gelişmekte olduğu görülmektedir (Moore ve Kearsley, 2011). Diğer bir ifadeyle uzaktan eğitimin dönem ile evrelerinin birbirinden bağımsız olmadığı, her dönemin bir önceki dönemi de kapsayarak, çoğalarak ilerlediği gözlenmektedir (Rodriguez, 2011).

Uzaktan eğitim öğrenen, öğreten ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırlılıkları ortadan kaldırmaya çalışan, bunu gerçekleştirebilmek amacıyla mevcut teknolojileri kullanan disiplinler arası bir alandır. Uzaktan eğitimin dönem ve evreleri incelendiğinde her dönemde yaygın olan bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenme ile öğretme süreçlerinde kullanıldığı ve kullanılan bu teknolojilerin uzaktan eğitimin dönem ve evrelerini belirlemede oldukça çok etkili olduğu görülmektedir (Şekil 1).

Şekil 1. *Uzaktan Eğitimin Küresel Bağlamda Dönem ve Evreleri (Bozkurt A., 2016).*

2.3.Uzaktan Eğitimin Özellikleri

Uzaktan eğitim; karmaşık, kararlı ve hiyerarşik bir eğitim sistemi olarak değerlendirilmektedir. Uzaktan eğitim yeni iletişim teknolojileri ile desteklenen bir eğitim sürecidir. Uzaktan eğitim birbirinden uzakta, farklı yerlerde bulunan öğrenci ve

öğretmenlerin birbiriyle teknolojik aletler sayesinde görüntülü ve sesli iletişim halinde olmasıdır (Kırık, 2014).

Sherry (1995), uzaktan eğitimin genel olarak özelliklerini şöyle sıralamıştır:

- Uzaktan eğitim, sistemli, sürekli gelişen bir süreçtir.
- Öğretmen ile öğrenci arasında etkili bir iletişim fırsatı sunar.
- Öğrencilere aktif bir öğrenme olanağı sağlamaktadır.
- Uzaktan eğitim her bir birey için özelleştirilebilir.
- Ekonomik açıdan avantaj sağlar.
- Öğrencilerin hayal gücünü arttırır.

Uzaktan eğitim sistemini, geleneksel örgün eğitim sisteminden ayıran bazı temel özellikler öğrenme amaçları, yöntemleri, içeriği, ölçme ve değerlendirme süreçleri, yapıldığı yer ve uygulandığı zaman olarak sıralanabilir (Eygü ve Kahraman, 2013).

2.4.Uzaktan Eğitimin Yararları ve Sınırlılıkları

Uzaktan eğitim okullar öncelikli olmak üzere tüm kuruluşlar, eğitim sisteminde yer alan yüksek maliyetleri düşürme, daha yüksek oranda verim sağlanması amacıyla sanal sınıflar oluşturulması suretiyle, mesafe ve öğrenci sayısından bağımsız gruplara eğitim öğretim olanağı imkânı sağlamaktadır (Akyürek, 2020).

Ağır (2007), uzaktan eğitimin sağladığı yararları şu şekilde sıralamıştır:

- Öğrenci ile öğretmenlerin istedikleri yerden eğitim öğretim faaliyetlerine katılma imkânı sağlar.
- Öğrencilere istedikleri zamanda eğitim olanağı sunar.
- Eğitim maliyetlerinde düşüş sağlar.

- Her yaştaki bireye eğitim alma fırsatı sunar. Bireysel öğrenme sağlaması nedeniyle öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirir.
- Teknolojinin etkin bir biçimde kullanımını sağlar.
- Uzaktan eğitim yoluyla bilgiye erişim ve bilgi paylaşımı daha kolay hale gelir.
- Daha fazla sayıda kişinin eğitimden yararlanmasını sağlar.
- Yaşam boyu öğrenmenin gerçekleşmesini sağlar.
- Engelli bireylerin eğitim gereksinimlerinin karşılanmasında kolaylıklar sunar.

Uzaktan eğitimin yukarıda özetlenen yararlarının yanında bazı sınırlılıkları da vardır.

Eygü ve Kahraman (2013), uzaktan eğitimin sınırlıklarını şu şekilde sıralamışlardır:

- Bilişsel alanlara yönelik davranışlarda etkili olsa da uygulamalı derslerde, duyuşsal ve psikomotor davranışların edinilmesinde etkili değildir.
- Bireysel öğrenme alışkanlığı olmayan öğrenciler için etkili olmayabilir.
- Çalışan bireyler dinlenmeleri gereken zamanlarının çoğunu uzaktan eğitime ayırmak zorunda kalabilmektedir.
- Öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci arasındaki iletişimin oldukça çok sınırlı olması bireylerin sosyalleşmesini engellemektedir.
- Ders içerikleri, radyo ve televizyon yayınları, iletişim teknolojilerinin dağıtımı ile öğrencilerin uzaktan eğitime erişiminde teknik, ekonomik, ulaşım gibi sorunlar oluşabilmektedir.

2.5.Uzaktan Eğitim ve Yüz Yüze Eğitim

Uzaktan eğitimi ile geleneksel yüz yüze eğitimden ayıran bazı özellikleri vardır: Öğrenim süresince öğrenci ve öğretmenin birbirlerinden ayrı oluşu, öğrenme araç ve gereçlerinin planlanması, öğrenci destek hizmetlerinin sağlanıp ve düzenlenmesi, öğretmen ve öğrenciyi bir araya getirmede, iletişim araçlarından, bilgisayardan ve ses ile görüntü teknolojisinden yararlanma ve öğrenme sürecinde ara sıra ya da sürekli ayrı olma nedeniyle insanların genellikle bireysel olarak eğitilmesi açısından farklılıklar göstermektedir (Verduin ve Clark, 1994).

Uzaktan eğitimin sağladığı imkânlardan bazıları şöyle sıralanabilir (Hızal, 1983):

- İnsanlara değişik eğitim olanakları sunma,
- Fırsat eşitsizliğini en aza indirgeme,
- Kitle eğitiminin kolaylaştırması,
- Eğitim programlarının standart hale gelmesi,
- Eğitimin maliyetinin düşürülmesi,
- Eğitimin niteliğin artırılması,
- Öğrenciye serbestlik sağlama ve zengin bir eğitim ortamı sunma,
- Öğrenciyi sınıf ortamında öğrenim görmeye zorlamama,
- Bireysel öğrenme ile bağımsız öğrenme imkânı sağlama,
- Öğrenciye öğrenme sorumluluğu kazandırma,
- İlk kaynaktan bilgi sağlama,
- Uzmanlardan daha fazla kişinin yararlanma olanağı sağlama,
- Başarının aynı koşullarda belirlenebilmesi,

- Eğitimi bir taraftan kitleselleştirebilirken, diğer taraftan bireyselleştirilmesi,
- Belirli bir zaman ve kapalı alanda bulunma zorunluluğunu ortadan kaldırması

Kaya (2002), uzaktan eğitimi, çalışan ya da tümüyle aile yaşantısı ile ilgili olan yetişkinlere açıklığından, yüz yüze görüşmelerden, sınıflardan, mekân ve zaman bağımsızlığından ve özgün yöntemi nedeniyle geleneksel yüz yüze eğitiminin bir yedeği olarak kabul edilemeyecek ayrı bir eğitim türü olduğu şeklinde ifade eder.

Özetle, uzaktan eğitimin; bireylere bağımsız bir öğrenme fırsatı verdiği, bireylere bağımsız bir öğrenme fırsatı vererek, bir mekân ya da zamana zorunlu kılmadan, istedikleri eğitim program ve öğreticilerden yararlanma fırsatı verdiği görülmektedir.

Uzaktan eğitimin tüm bu yararlarının yanında sınırlılıklarının da göz önünde bulundurup bir çıkarım yaptığımızda, uzaktan eğitimin okulların yerini almaması, örgün eğitim kurumlarının destekleyici ve yardımcı bir unsuru şeklinde olması gerektiği görülmektedir.

2.6.Uzaktan Eğitimde Kullanılan Sistemler

Uzaktan eğitim denildiğinde, ilk akla gelen daha önceleri mektuptu. Teknolojinin gelişmesiyle, şimdilerde ise TV üzerinden verilen eğitimler, çoğunlukla da internet tabanlı eğitimler akla gelmektedir. Bilişim sistemlerindeki gelişmelerle birlikte uzaktan eğitim kavramları değişikliğe uğramış, elektronik öğrenme, internet destekli eğitim, web tabanlı eğitim ya da çevrimiçi-çevrimdışı eğitim olarak görülmeye başlanmıştır.

2.6.1.Elektronik Öğrenme (E-Learning)

Günümüzde kurum ya da firmaların eğitim maliyetini düşürmek amacıyla e-öğrenmeye olan ilgisi artmıştır. Maliyetin düşürülmesinin yanı sıra zaman ve mekân

tasarrufunun sağlandığı da görülmektedir. Elektronik öğrenme uygulamaları arasında web tabanlı eğitimler, bilgisayar tabanlı eğitimler, sanal sınıflar ve dijital iş birlikleri yer alır. Eğitim İnternet, intranet, extranet, görsel veya işitsel kaset, mobil cihazlar, uydu televizyonları ve CDROM'lar aracılığı ile sunulur. Bazı uygulamalarda bu araç gereçlerin hepsinden, bazen de bir ya da birkaç tanesinin birleşiminden yararlanılmaktadır (Coşgun, 2007).

2.6.2.Çevrimiçi Öğrenme (Online Learning)

Çevrimiçi, bilgisayarların bir ağ yoluyla başka bilgisayarlara bağlı olmasına denir. Veriyi öğretme amaçlı olarak bilgisayarlar ve iletişim hatları (internet, intranet, telefon) yoluyla kullanıcılara dağıtan etkileşimli elektronik öğrenme sistemlerine çevrimiçi öğrenme olarak tanımlanmaktadır. Çevrimiçi bir öğrenme etkinliğinde, içerik bilgisayar tarafından sunulmaktadır. Bu öğrenme şeklinde temel araç bilgisayar ve bilgisayar ağlarıdır. Sisteme giriş yapan öğrenciler, öğreticilerle veya diğer öğrencilerle etkili bir iletişim içindedir. Eğitim genelde eşzamanlı olarak sunulur (Coşgun, 2007).

2.6.3.Web Tabanlı Eğitim

Web tabanlı eğitim, web üzerinden yapılır. İnternet aktif bir şekilde kullanılır. Web tabanlı uzaktan eğitim uygulamaları senkron, asenkron ve karma olarak yapılır. Öğrenci ile öğretmenin eş zamanlı olarak yaptığı ders senkron; öğrencinin öğretmenden, zamandan ve mekândan bağımsız olarak ders materyali ile öğrenme faaliyeti gerçekleştirmesi asenkron; ikisinin de kullanıldığı sistemler karma olarak tanımlanabilir (Şen, Atasoy ve Aydın, 2010).

2.6.4.Mobil Öğrenme

Gelişen bilgi ve iletişim teknolojisi sonucunda ortaya çıkan e-öğrenme ortamlarına kablosuz iletişim teknolojilerinde ve mobil teknolojilerdeki ilerlemeler ile hareketlilik kavramı da eklenmiştir. Böylece e-öğrenme ortamlarındaki ilgi, mobil öğrenme ortamlarına doğru yön değiştirmiştir. Buna paralel olarak 2000'li yılların başlarından itibaren e-öğrenme alanında yapılan çalışmalar, gelişen bu teknolojiler

sebebiyle mobil öğrenme ve kablosuz iletişim üzerine yoğunlaşmaya başlamıştır (Wu, Hwang ve Tsai, 2013).

Mobil öğrenme, belirli bir yere bağlı kalmadan eğitim içeriğine erişebilmeyi, dinamik olarak üretilen hizmetlerden faydalanmayı ve başkalarıyla iletişimde bulunmayı sağlayan, kullanıcının bireysel olarak gereksinimine anında yanıt vererek üretkenliğini ve iş performans verimliliğini artıran ve mobil teknolojiler aracılığıyla gerçekleşen öğrenme olarak tanımlanır (Özdamar, 2011).

2.7.Uzaktan Eğitimde Kullanılan Teknoloji ve Materyaller

Uzaktan eğitim sistemlerinde kullanılan teknolojik araç ve materyaller aşağıda listelenmiştir (Uşun, 2006):

- Radyo
- Akıllı telefon
- Tablet bilgisayar
- Bilgisayar
- İnternet
- Telekonferans
- Video bantları
- Televizyon
- VCD
- CD – DVD ROM
- Network
- İntranet

- Ekstranet
- Note- book
- Elektronik Posta
- Web 1.0, Web 2.0 ve Web 3.0

2.8.Türkiye’de Uzaktan Eğitim

Türkiye'de John Dewey’in 1924 yılında sunduğu rapor eğitim sistemimizde etkili olmuş ve hazırladığı "öğretmen eğitimi raporu " ile uzaktan eğitim kavramı 1927 yılında Türkiye’de oluşmaya başlamıştır (Güçlüol, 1985). Eğitim sistemimizin uzaktan eğitimden yararlanmaya başlaması ilk kez MEB’in 1960 yılında, mesleki ve teknik alanlarda "Mektupla Öğretim" merkezini kurması ile gerçekleşmiştir. Bu merkez 8 ile 24 ay arasında süren ve mesleki ve teknik konularda yetki belgesi sınavlarına hazırlık kursları açmıştır. Uzaktan eğitimde atılmış olan adım, 1974 yılına kadar devam etmiş fakat kurs merkezinin yapısında meydana gelen değişmelerden olumsuz yönde etkilendiğinden önemli bir gelişme gösterememiştir (Özer, 1989).

Türkiye’de eğitim kurumlarının fiziksel ve eğitimle ilgili sorunlarına mektupla öğretimin çözüm arayışı olarak kullanılması 1927 yılında uzaktan eğitim için atılan ilk adım olarak kabul edilir. 1950'li yıllara gelindiğinde yabancı dil ile mesleki eğitimde de uzaktan eğitim teşvik edilerek, TRT’nin 1968'de yayın hayatına başlaması ile televizyondan uzaktan eğitime geçiş yapılmıştır. 1982 yılında Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi kurulmuş, 1990'lı yıllardan sonra da üniversitelerimizde internet tabanlı uzaktan eğitime geçildiği görülmektedir (Balaban ve Tiryaki, 2021).

Çallı, İşman ve Torkul (2014)’a göre Türkiye'de uzaktan eğitimin gelişimi üç ana evreden oluşmaktadır. Bu evreler aşağıda özetlenmiştir.

Bu evreler:

- **Kavramsallaşma süreci**: 1927 yılında okuma yazma öğretimi için uzaktan eğitimin tartışılması.1939-1950 yılları arasında Milli Eğitim Şuralarında

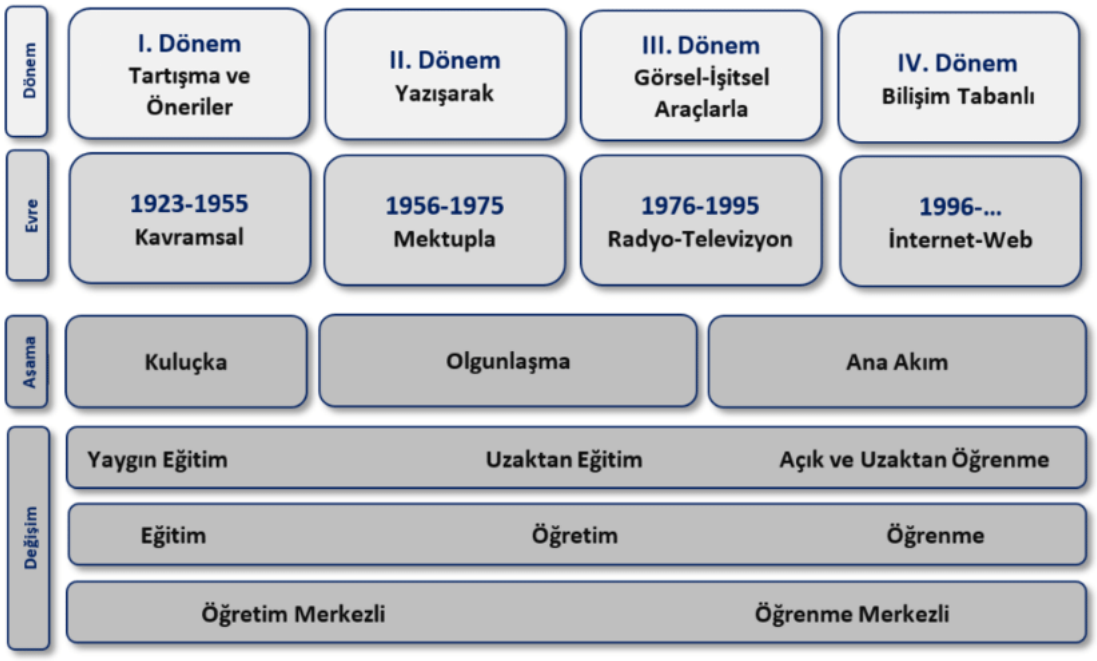
yaygın eğitim konusunun görüşülerek, önerilerin ortaya konulması.1956'da Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü'nde mektupla eğitim verilmesi için çeşitli çalışmalar yapılması.

- **Mektupla öğretim süreci**: 1960 yılında ilk uzaktan eğitim uygulamalarının MEB tarafından "Mektupla Öğretim" adı altında başlaması. 1966 yılında Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü'nün Kurulması. 1975 yılında Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR) kurulması.1978'de Açık Üniversite kurulmasına karar verilmesi ve 1982 Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi'nin açılması.

- **İletişim teknolojilerinin kullanımı süreci**: 1992 yılında MEB bünyesinde Açık Öğretim Lisesi'nin açılması. 1998'de ODTÜ' de internet ile eğitim kullanılarak IDEA paketi uygulamasına başlanması. 1999 yılında YÖK uzaktan eğitim yönetmeliğinin yayınlanması. 2001 yılında Uzaktan Eğitim Yönetmeliği kapsamında üniversitelerde ders/programların açılması. 2007 yılında Türkiye Bilimler Akademisi TÜBA'nın Açık Ders Malzemeleri Projesini başlatması. 2012 yılında Yükseköğretim Kurumlarında Uzaktan Öğretime İlişkin Usul ve Esasların yayınlanması. 2012 yılında MEB tarafından EBA' nın kurulması. 2020'de EBA TV kanallarının TRT iş birliği ile yayına başlaması.

Bozkurt (2017), Türkiye'de uzaktan eğitimin tarihsel gelişiminde etkili olan evrelerin dört dönemden oluştuğunu belirtmiştir. Bu dönemler şöyledir (Şekil 2);

- I. Dönem -Tartışma ve öneriler: Kavramsal (1923-1955).
- II. Dönem -Yazışarak: Mektupla (1956-1975).
- III. Dönem- Görsel-işitsel araçlarla: Radyo-Televizyon
- IV. Dönem- Bilişim tabanlı: İnternet-Web (1996-…)

Şekil 2. *Uzaktan Eğitimin Türkiye Bağlamında Dönem ve Evreleri (Bozkurt A., 2017).*

Covid-19 salgının hayatımıza girmesiyle uzaktan eğitim sistemlerinde gelişim sağlanmış ve uzaktan eğitimin kullanımına olan ihtiyacın arttığı görülmüştür.

Covid-19 salgınının yaşamımızda ortaya koyduğu bu yeni eğitim süreciyle beraber önümüzdeki dönemlerde dijital teknolojilerle öğrenme; teknoloji sayesinde uzaktan eğitim sisteminin yaygınlaşacağı ve öğrenme yapısının merkezinde yer alacağı öngörülmektedir (Telli ve Altun, 2020).

2.9.Salgın Döneminde Türkiye'de Uzaktan Eğitim Süreci

Covid- 19 salgını Türkiye'de 11 Mart 2020'de başlamış, 16 Mart 2020'den itibaren Türkiye'de tüm eğitim kademelerimizdeki okullarda eğitim-öğretime ara verilmiştir. Yaklaşık 25 milyon öğrenci bu durumdan etkilenmiştir. Bu nedenle MEB ve YÖK tarafından tüm eğitim kademelerinde kısa süre içinde uzaktan eğitim çalışmaları başlatılmıştır (Delen, 2021).

YÖK, salgın sürecinin başlangıcında aldığı kararla yükseköğretime 3 hafta süreyle ara verildiğini ilan etmiştir (YÖK, 2020).

MEB, 16 Mart 2020 tarihinde almış olduğu kararla derslere ara verildiğini açıklamıştır. Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, 23 Mart 2020'de uzaktan eğitime başlanılacağını bildirmiş, uzaktan eğitimin EBA platformu ve TRT iş birliği ile yayına başlayan TRT EBA İlkokul, TRT EBA Ortaokul ve TRT EBA Lise kanalları ile yapılacağının duyurusunu yapmıştır (MEB, 2020a). 2020-2021 eğitim öğretim yılında MEB tarafından açıklanan programa ile hafta içi iki gün yüz yüze seyreltilmiş eğitim programına başlanıp, diğer üç gün ise uzaktan eğitim yapılacağı duyurusu yapılmıştır.12 Ekim 2020 tarihinden itibaren ise okul öncesi kurumlarda tamamen yüz yüze eğitim verilmesi, ilkokul 1,2,3 ve 4.sınıflar ile ortaokul 8.sınıf ve lise 12.sınıf öğrencileri haftanın iki günü yüz yüze üç gün ise uzaktan eğitim yapılacağı açıklanmıştır.5. ve 9.sınıfların ise bu uygulamaya 2 Kasım'da başlayacağı duyurusu yapılmıştır (MEB, 2020b).

EBA, www.eba.gov.tr erişim adresi ile öğrenci ve öğretmenlerin kullanımına sunulmuştur.

EBA, öğretmenler ve öğrenciler için büyük kolaylık sağlamaktadır. İçerisinde sayısız içerik bulunan EBA, ücretsiz olarak öğrenci ve öğretmenlerin hizmetine sunulmaktadır. Sistem öğretmenlere ve öğrencilere içerik paylaşma fırsatı tanımaktadır (YEĞİTEK, 2020).

Uzaktan eğitimin çıkış noktasına bakıldığında, eğitime erişemeyen kişilerin eğitime erişmeleri amacı görülmektedir. Gelişen teknoloji ile kullanımının oldukça arttığı görülmektedir.

2020 yılının başlarında ortaya çıkan ve dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim kurumları ile tüm yaygın ve örgün eğitim kurumlarında eğitim öğretimin uzaktan eğitime geçilmesine neden olmuştur (Budak ve Korkmaz, 2020).

16 Mart 2020 tarihinden itibaren tüm eğitim kurumlarında uzaktan eğitime geçilmiştir.

Eğitimde beklenmedik bir zamanda ve hızlı bir şekilde eğitimde uzaktan eğitime geçmek durumunda kalmak elbette eğitimin paydaşları olan öğrenci, öğretmen, veli ve de okul yöneticilerini oldukça çok etkilediği görülmüştür. Uzaktan eğitime bu kadar hızlı bir geçiş eğitimde rehber ve lider konumunda olan okul yöneticilerinin birçok sorunla karşılaşmasına neden olmuştur.

Uzaktan eğitimin değerlendirilmesine yönelik çalışmaların Covid-19 salgın dönemi ile daha da artış gösterdiği görülmektedir. Konu ile ilgili Mahdy (2020) ise salgın döneminde uzaktan eğitimin, Veterinerlik Fakültesi öğrencilerinin akademik başarıya olan etkisini incelerken, Altun-Ekiz (2020) ve Aktaş, Gülle ve Yıldız (2020) beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin görüşlerini incelemişlerdir. Alpaslan (2020), Almaghaslah ve Alsayari (2020), akademisyenlerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerini incelemişlerdir. Alanyazında araştırmalara genel olarak bakıldığında, Covid-19 salgın dönemindeki uzaktan eğitimde, daha çok üniversite öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşlerinin incelendiği diğer paydaşların görüşlerine geniş anlamda yer verilmediği dikkat çekmektedir. Bu çalışmada ise okul yöneticileri bizzat kendilerinin karşılaştığı sorunlar ile öğrenciler, öğretmenler, okul psikolojik danışmanları ve veliler açısından karşılaştıkları sorunlara değinilmiştir. Bu nedenle, bu çalışmanın eğitimde rehber olmak gibi çok önemli rolü olan eğitim yöneticilerinin salgın nedeniyle hızlıca geçilen uzaktan eğitim sürecinde karşılaştığı sorunları belirleyip, çözüm önerileri sunması, uzaktan eğitimin daha geniş açıdan ve bütün olarak değerlendirilmesi yönüyle uzaktan eğitimin niteliğinin artırılması açısından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM 3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, araştırma grubu, veriler ve toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırmada, salgın döneminde devlet ortaokullarında görev yapan yöneticilerin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunları ortaya çıkarmak ve çözüm yolları önermek için genel tarama modellerinde betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Genel tarama modelinde, çok sayıda elemandan meydana gelen bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek üzerinde tarama yapılmaktadır (Karasar, 2020).

Tarama modelleri; geçmişte ya da halen var olan bir durumu, olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu şekliyle tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2017).

3.2.Çalışma Gurubu

Bu araştırmada, çalışma grubunu, İstanbul İli Maltepe İlçesi'nde yer alan devlet ortaokulu ve imam hatip ortaokullarında görev yapan tüm müdür ve müdür yardımcıları oluşturmaktadır. Çalışmada verilerin toplandığı okullardan biri araştırmacının kendi okulu olması, diğer okulların da araştırmacının görev yaptığı okul ile aynı ilçede olması araştırmacıya ulaşım kolaylığı sağlaması itibari ile kolay ulaşılabilir örnekleme kullanılmıştır

Kolay erişilebilir örnekleme diğer bir adıyla elverişli örnekleme yöntemi zaman, işgücü bakımından kolaylık sağlayan araştırmacının kolayca ulaşabilirlik sağladığı örnekleme türüdür (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018: 95).

Gönüllülük ilkesi de göze alınarak İstanbul İlçesi Maltepe İlçesi'nde yer alan devlet ortaokulu ve imam hatip ortaokulunda görev yapan tüm okul müdür ve müdür yardımcılarına ulaşılmış ve araştırma sonuçlandırılmıştır. Elde edilen bulgular, İstanbul İli Maltepe İlçesi'nde yer alan devlet ortaokulu ve imam hatip ortaokulları için geçerli olup, genel duruma sadece ışık tutacak niteliktedir.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin kişisel bilgilerine ait bulgular ankette yer alan soruların sıralanışı esas alınarak tablo halinde verilmiş ve açıklanmıştır.

3.2.1.Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin cinsiyete göre dağılımı tablo 1'te verilmiştir

CİNSİYET	Sayı	Yüzde
Kadın	41	%36
Erkek	73	%64
Toplam	114	%100

Tablo 1.*Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı*

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin %36'sı kadın, %64 ise erkektir.

3.2.2.Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Görevlerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görevlerine göre dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

GÖREVİ	Sayı	Yüzde
Müdür	30	26,3
Müdür Yardımcısı	84	73,7
Toplam	114	%100

Tablo 2 *Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Görevlerine Göre Dağılımı*

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin %26,3'ü müdür, %73,7'si ise müdür yardımcısıdır.

3.2.3.Araştırmaya Katılanların Çalıştıkları Kuruma Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin çalıştıkları kuruma göre dağılımları Tablo 3' te sunulmuştur.

KURUM	Sayı	Yüzde
Devlet Ortaokulu	67	60
İmam Hatip Ortaokulu	47	40
Toplam	**114**	**%100**

Tablo 3 *Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Çalıştıkları Kuruma Göre Dağılımı*

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin %60'ı devlet ortaokulunda, %40'ı ise imam hatip ortaokulunda görev yapmaktadır.

3.2.4.Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin mesleki kıdeme göre dağılımı Tablo 4'te verilmiştir.

MESLEKİ KIDEM	Sayı	Yüzde
4 Yıl ve daha az	8	7
5-9 yıl	17	14,9
10-14 Yıl	9	7,9
15-19 Yıl	18	15,8
20-24 Yıl	28	24,6
25 Yıl ve Üstü	34	29,8
Toplam	**114**	**%100**

Tablo 4 *Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımları*

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin mesleki kıdemi %7 si 4 yıl ve daha az, %7,9'u 10-14 yıl, %15,8'i 15-19 yıl, %24,6'sı 20-24 yıl ve %29,8'i 25 yıl ve üstüdür.

3.2.5.Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin eğitim durumlarına göre dağılımları Tablo 5'te verilmiştir.

EĞİTİM DURUMU	Sayı	Yüzde
Önlisans	0	0
Lisans	57	50
Lisansüstü	56	49,1
Doktora	1	0,9
Toplam	**114**	**%100**

Tablo 5 *Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları*

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin eğitim durumları %50'si lisans, %49,1'i lisansüstü, %0,9'u doktora şeklinde dağılım göstermiştir. Katılımcıların içerisinde ön lisans eğitim durumu olan kişi bulunmamaktadır.

3.2.6.Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Branşlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin branşlarına göre dağılımı tablo 6'da verilmiştir.

BRANŞ	Sayı	Yüzde
Türkçe	18	15,7
İngilizce	14	12,2
Bilişim Teknolojileri	10	8,7
Sosyal Bilgiler	18	15,7
İlköğretim Matematik	7	6,1
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	16	14,03
Beden Eğitimi	5	4,3
Fen Bilimleri	9	7,89
Teknoloji Tasarım	4	3,50
Rehberlik	1	0,87
Okul Öncesi	4	3,50
Görsel Sanatlar	2	1,75
Müzik	1	0,87
Arapça	5	4,3
Toplam	**114**	**%100**

Tablo 6 *Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Branşlarına Göre Dağılımı*

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin branşları %15,7'si Türkçe, %12,2'si İngilizce, %8,7'si Bilişim Teknolojileri, %15,7'si Sosyal Bilgiler, %6,7'si İlköğretim Matematik, %14,03'ü Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, %4,3 'ü Beden Eğitimi, %7,89'u

Fen Bilimleri, %3,5'i Teknoloji ve Tasarım, %0,87'si Rehberlik, %3,5'i Okul Öncesi, %1,75'i Görsel Sanatlar, %0,87'si Müzik, %4,3 'ü Arapça şeklindedir.

3.3.Veriler ve Toplanması

Covid-19 salgını döneminde devlet ortaokullarında görev yapan yöneticilerin uzaktan eğitim uygulamalarında karşılaştıkları sorunların incelenmesi başlıklı bu araştırmada, verilerin toplanmasında araştırmacının kendi hazırlamış olduğu anket formu kullanılmıştır.

Anket hazırlanırken bazı aşamalardan geçilmiştir. Soruların hazırlanmasından önce (ön deneme için) Covid-19, salgın, uzaktan eğitim, uzaktan eğitim modelleri ile ilgili kitap, makale, tezler taranmış ve İstanbul İli Maltepe İlçesi'nde yer alan devlet ortaokulu ve imam hatip ortaokullarında görev alan yöneticilerden uzaktan eğitim uygulamalarında karşılaştıkları sorunlara dair ön görüşme formu ile bilgiler toplanarak, yöneticilerin en çok vurgu yaptığı konulara dayanarak, karşılaşılan temel sorunlar bilgisine ulaşılmış ve anket soruları bu bilgiler temelinde hazırlanmıştır. Araştırma için öncelikle Covid-19, salgın ve uzaktan eğitim hakkında literatür taraması yapılmıştır. Alanda kullanılan diğer benzer ölçekler, anketler incelenmiş ve bunlardan da yararlanılarak anket maddeleri oluşturulmuştur. Sonuçta araştırmacı tarafından okul yöneticilerinin Covid-19 salgını döneminde karşılaştığı sorunları temsil ettiği düşünülen 155 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. İkinci aşamada, maddelerin kapsam geçerliği için istatistik, eğitim bilimleri, psikolojik danışma ve rehberlik ile ölçme değerlendirme alanında uzmanlıklarını almış öğretim üyelerinin ve ankette yer alan maddelerin Türkçe yazım kullarına uygunluğu ve de anlamca doğruluğunun tespiti için 2 Türkçe öğretmeninin görüşlerine başvurulmuştur. Bu görüşler doğrultusunda ifadelerin süreklilik, tek boyutluluk ve doğrusallık açısından uygunluğu da değerlendirilerek ankette yer alan ifade sayısı Covid-19 salgını döneminde okul yöneticilerinin karşılaştığı sorunları temsil ettiği düşünülen 92'ye indirilmiş, toplam 92 maddeden oluşan beşli likert tipi bir anket elde edilmiş ve katılımcılara uygulanmıştır.

Katılımcılara öncelikle hem araştırmanın amacı ve süresi hakkında hem de hiçbir maddeyi boş bırakmamaları konusunda bilgi verilmiştir.

Araştırmacının kendisinin hazırlamış olduğu bu anket, 1. bölümde katılımcıların kişisel bilgilerini toplamayı öngören, 2. bölümünde ise katılımcıların kendi hazırbulunuşlukları durumları, çevrim içi ders platformları ve uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri ile okullarında görev yapan öğretmen ve rehber öğretmenlerin, öğrenim gören öğrenci ve öğrenci velilerinin Covid-19 salgını döneminde karşılaştıkları sorunlar ile ilgili görüşleri ortaya koymaya yönelik ifadeleri içeren 5'li likert tipinde bir ankettir. Katılımcının bu ifadeleri dikkatlice okuyup seçeneklerden bir tanesini seçmesi istenmiştir. Ankette yer alan son ifadede ise ankette yer almayan ve katılımcının varsa konuyla ilgili eklemek istedikleri diğer sorunlara yer verilmiştir.

Araştırmacının kendi tarafından hazırlanan bu anket, okul yöneticilerinin Covid-19 salgını nedeniyle karşılaştıkları sorunları belirlerken yargısal veriler elde etmeyi amaçlamaktadır. Covid-19 döneminde okul yöneticilerinin sorunlarını belirleme anketi, her bir okul yöneticisi ile görüşülerek, kişisel elektronik postaları edinmek suretiyle bizzat araştırmacının kendisi tarafından uygulanmıştır. Maltepe'de devlet ortaokulu ve imam hatip ortaokullarında ve bünyesinde ortaokul bulunan imam hatip liselerinde görev yapan toplam sayıları 114 olan okul yöneticilerinin her birine ulaşılmış olup, ulaşılamayan ve anketi yanıtlamayan okul yöneticisi bulunmamaktadır.

3.4.Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Bu araştırmada, elde edilen veriler frekans dağılımı ve yüzdesi hesaplanarak çözümlenecektir. Araştırmacı tarafından hazırlanan ankette, katılımcıların cinsiyetleri, mesleki tecrübe yılı, kurumdaki görevleri, mezuniyet durum ve branş bilgilerine yer verilmiştir.

Araştırmada uygulanan anket likert tipinde 5'li derecelendirme ölçeği düzeninde düzenlenen sorularından oluşmaktadır ve buna uygun olarak sırasıyla hiç katılmıyorum seçeneğine 1, katılmıyorum seçeneğine 2, katılıyorum seçeneğine 3, büyük ölçüde katılıyorum seçeneğine 4, tamamen katılıyorum seçeneğine 5 puan değer verilmiş, bu cevabı veren katılımcı sayısı ile verilen bu değer çarpımı ile elde edilen sonuç toplam kişi sayısına bölünerek aritmetik ortalaması elde edilmiştir ve bu sonuca göre değerlendirme yapılmıştır. Araştırmada kullanılan anket likert tipinde 5'li derecelendirme şeklinde düzenlenen sorulara verilen yanıtların değerlendirilmesinde

esas alınan aritmetik ortalama aralıkları Tablo 2'de verilmiştir (Ankara Üniversitesi Etkinliklerinin Değerlendirilmesi, 1996).

Aralık	Seçenek
1.00-1.79	Az
1.80-2.59	Katılmıyorum
2.60-3.39	Katılıyorum
3.40-4.19	Büyük Ölçüde Katılıyorum
4.20-5.00	Tamamen Katılıyorum

Tablo 7 *Aritmetik Ortalamalarının Değerlendirme Aralığı*

Araştırmada kullanılan anketin son sorusu açık uçlu bir soru olarak sorulmuş, katılımcılardan ankette yer almayan ve eklemek istedikleri sorunları yazmaları istenmiştir. Bu soruya verilen yanıtlar, betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz, derinlemesine analiz gerektirmeyen verilerin işlenmesinde kullanılır. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü kişilerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek için sıklıkla doğrudan alıntılara yer verebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

BÖLÜM 4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, önce araştırmanın amaçlarını yansıtan belli başlıklar halinde, elde edilen bulgulara; sonra onların kümeler ve bütün halinde anlamlandırılmaya çalışıldığı yorumlara yer verilmiştir.

4.1.Bulgular

Bu araştırmanın amaçlarına uygun veriler İstanbul ili Maltepe İlçesi'nin devlet ortaokulu ve imam hatip ortaokullarında görev yapan müdür ve müdür yardımcılarına uygulanan anket ile elde edilmiştir. Araştırmada kullanılan 5'li likert tipinde hazırlanan anketin 1.bölümünde katılımcıların kişisel bilgilerini toplamayı öngören ifadeler yer almaktadır. Anketin 2. Bölümü ise okul yöneticilerinin hazırbulunuşluk durumları, çevrim içi ders platformları ve uzaktan eğitim ile ilgili ve okullarında görev yapan öğretmen ve rehber öğretmenlerin, öğrenim gören öğrenci ve öğrenci velilerinin Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunlara dair görüşlerini ortaya koymaya yönelik ifadelerden oluşmaktadır. Ankette yer alan ifadeler, sırasına göre aşağıdaki başlıklar altında toplanarak, yorumlanmıştır.

Okul yöneticilerinin Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitim uygulamalarında;

- Yöneticilerin kendi hazırbulunuşluk, çevrim içi ders platformları ve uzaktan eğitim ve ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri.
- Okullarında görev yapan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri.
- Okullarında görev yapan rehber öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri.
- Okullarında öğrenim gören öğrencilerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri.
- Okullarında öğrenim gören öğrenci velilerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri.
- Okul yöneticilerinin karşılaştıkları diğer sorunlar.

4.2.Covid-19 Salgını Döneminde Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın önemli bir kısmını oluşturan bu bölümde Covid-19 salgını döneminde okul yöneticilerinin uzaktan eğitim uygulamalarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Bu bölümde, Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitim uygulamalarında karşılaşılan sorunlar gruplandırılarak, aşağıda yer alan başlıklar şeklinde sıralanmıştır.

Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitim uygulamalarında;

- Okul yöneticilerinin;
    - Hazırbulunuşluk,
    - Çevrim içi ders platformları,
    - Uzaktan eğitim,
    - Ölçme ve değerlendirme

  İle ilgili karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular
- Okul yöneticilerine göre okullarında görev yapan öğretmenlerin;
    - Hazırbulunuşluk,
    - Çevrim İçi ders platformları,
    - Ölçme ve Değerlendirme

  karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular
- Okul yöneticilerine göre okullarında görev yapan rehber öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular
- Okul yöneticilerine göre okullarında öğrenim gören öğrencilerin;
    - Hazırbulunuşluk,
    - Çevrim içi ders platformları,
    - Uzaktan eğitim

  İle ilgili karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular

- ❖ Okul yöneticilerine göre okullarında öğrenim gören öğrenci velilerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular.
- ❖ Okul yöneticilerinin karşılaştıkları diğer sorunlar.

Araştırmada bilgi toplama için kullanılan ankette yukarıda belirtilen 5 sorun alanında sıralanan 91 soru okul yöneticilerinin görüşlerini belirlemek üzere aşağıda yer alan 5'li derecelendirme ölçeği kullanılmıştır.

Derecelendirme Ölçeği
Hiç Katılmıyorum
Katılmıyorum
Katılıyorum
Büyük Ölçüde Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

Tablo 8 *Derecelendirme Ölçeği Tablosu*

İstanbul İli Maltepe İlçesi'nde yer alan devlet ortaokulu ve imam hatip ortaokullarında görev alan yöneticilerden uzaktan eğitim uygulamalarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini ortaya koyan yanıtlar ankette yer alan soru sırasına göre analiz edilmiş, elde edilen bulgular tablo halinde bu yanıtı veren kişi sayısı ve yüzde oranları verilerek sunulmuştur.

4.3.Okul Yöneticilerinin Hazırbulunuşluklarına İlişkin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul yöneticilerinin hazırbulunuşlukları konusunda karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 9' da verilmiştir.

İFADE NO	SORUN İFADELERİ		Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum (3)	Büyük Ölçüde Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)	$\bar{x}$
6	Uzaktan eğitim hakkında yeterli bilgi/beceriye sahip olmadığımdan, Covid-19 salgını döneminde sorunlar yaşadım.	Sayı	24	37	46	2	5	2,35
		Yüzde	21,1	32,5	40,4	1,8	4,4	
7	Uzaktan eğitim konusunda eğitim almamak Covid-19 döneminde sorunlar yaşamama neden olmuştur.	Sayı	16	44	45	3	6	2,46
		Yüzde	14	38,6	39,5	2,6	5,3	
8	Uzaktan eğitim sürecinde, eğitim çalışmalarını yürütmek için gerekli teknolojik bilgiye sahip değilim.	Sayı	28	48	28	9	1	2,18
		Yüzde	24,6	42,1	24,6	7,9	0,9	
10	Teknoloji konusunda yeterli bilgi/beceriye sahip değilim.	Sayı	36	55	16	6	1	1,95
		Yüzde	31,6	48,2	14	5,3	0,9	

Tablo 9 *Okul Yöneticilerinin Hazırbulunuşlukları Konusunda Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

Tablo 9'da yer alan verilere göre araştırmaya katılan okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecinde hazırbulunuşluklarına ilişkin verdikleri yanıtların puanları ortalamalarının katılmıyorum (1.80-2.59) değerlendirme aralığında olduğu görülmektedir. Verilen yanıtlar doğrultusunda, okul yöneticilerinin Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticilerinin hazırbulunuşuklarına ilişkin bir sorun ile karşılaşılmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Ankette teknolojik ve uzaktan eğitim konusunda yeterlik sorularına verilen yanıtlar incelendiğinde mesleki kıdem, cinsiyet ya da mezuniyet durumuna göre anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir. Okul yöneticilerinin teknoloji ve uzaktan eğitim hakkında hizmet içi eğitim almaları durumunda yeterlilik yeterlik açısından daha iyi bir noktaya gelineceği söylenebilir.

Seven (2021) 'in, çalışmasında da benzer şekilde, okul yöneticilerinin çoğunlukla yüksek düzeyde teknolojik liderlik yeterliğine sahip olduğu ve dijital çağ

öğrenme kültürü boyunda yeterlikleri yüksek olduğu görülmüştür. Banoğlu (2011)' da araştırmasında okul yöneticilerinin teknolojik liderliğinde yeterlilik gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Okul yöneticilerinin teknolojik yeterliğe sahip olmasının sebebi Banoğlu (2011)'nun da çalışmasında ulaştığı BT formatörlük uygulamasına bağlı olarak okul müdürlerinin teknoloji liderliği yeterliklerinin artması ile Coşkun Kitiş (2010)'in araştırmasında ulaştığı okul yöneticiliği ile ilgili hizmet içi eğitime daha fazla katılan okul yöneticilerinin uzaktan eğitim teknolojilerine yönelik algılarının daha iyi olması olabileceği gibi, teknolojik aletlerin günlük hayatta çok daha sık kullanılmasından da kaynaklanabilir.

Yine Karabağ Köse, Yurdakul ve Onuk (2017), Okul Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği ile Sosyal Medyada Öğretmen öğrenci Etkileşimi Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi isimli araştırmalarında okul yöneticilerinin iletişim, teknoloji liderliği ve iş birliği boyutlarında ortalamanın üzerinde olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

4.4.Okul Yöneticilerinin Çevrim İçi Ders Platformlarında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul yöneticilerinin çevrim içi ders platformlarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 10'da yer verilmiştir**.**

İFADE NO	SORUN İFADELERİ		Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum (3)	Büyük Ölçüde Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)	$\bar{X}$
16	Covid-19 salgını sürecinde, çevrim içi derslerin hızlı bir geçişle yapılmaya başlanması sebebiyle aksaklıklar yaşanmıştır.	Sayı	1	10	56	29	18	3,64
		Yüzde	0,9	8,8	49,1	25,4	15,8	
18	Covid-19 salgını başlangıcında, Millî Eğitim Bakanlığı'nın Eğitim Bilişim Sistemi (EBA) çevrim içi derslerin yapılabilmesi için kullanıma hazır hale gelmemiştir.	Sayı	4	38	30	23	19	3,13
		Yüzde	3,5	33,3	26,3	20,2	16,7	
19	Uzaktan eğitim sürecinde, Millî Eğitim Bakanlığı'nın Eğitim Bilişim Ağı (EBA) çevrim içi derslerin yapılmasında yeterli değildir.	Sayı	2	32	45	23	12	3,09
		Yüzde	1,8	28,1	39,5	20,2	10,5	
20	Uzaktan eğitim sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı'nın Eğitim Bilişim Ağından (EBA) yeterli hizmet almada sorun yaşarım.	Sayı	5	25	52	23	9	3,09
		Yüzde	4,4	21,9	45,6	20,2	7,9	
21	Uzaktan eğitim sürecinde EBA'ya çevrim içi ders ataması yapmakta sıklıkla sorun yaşadım	Sayı	3	22	49	23	17	3,25
		Yüzde	2,6	19,3	43	20,2	14,9	
22	Uzaktan Eğitim Sürecinde EBA çevrim içi dersler için kullanımı pratik değildir.	Sayı	6	30	43	21	14	3,06
		Yüzde	5,3	26,3	37,7	18,4	12,3	
23	Uzaktan eğitim sürecinde EBA'da salgının başlangıcından bu yana yazılım açısından yeterli gelişim sağlanamamıştır.	Sayı	9	48	30	23	4	2,69
		Yüzde	7,9	42,1	26,3	20,2	3,5	
24	EBA çevrim içi ders için yazılım olarak geliştirilmelidir.	Sayı	1	4	64	18	27	3,57
		Yüzde	0,9	3,5	56,1	15,8	23,7	
25	EBA kullanılarak yapılan derslerde kişisel bilgiler koruma altına alınmış ve çevrim içi ders ortamının güvenliği sağlanmamıştır.	Sayı	5	42	45	16	6	2,78
		Yüzde	4,4	36,8	39,5	14	5,3	
26	Uzaktan eğitimde diğer çevrim içi platormların (zoom, microsot teams vb.) kullanımı EBA'ya göre daha pratiktir.	Sayı	2	15	48	23	26	3,49
		Yüzde	1,8	13,2	42,1	20,2	22,8	
27	Uzaktan eğitimde diğer çevrim içi platormlarda (zoom, microsot teams vb.) kişisel bilgiler koruma altına alınmıştır.	Sayı	14	62	21	13	4	2,39
		Yüzde	12,3	54,4	18,4	11,4	3,5	
28	Uzaktan eğitimde diğer çevrim içi platormlarda (zoom, microsot teams vb.) ders ortamı güvenliği sağlanmıştır.	Sayı	12	63	22	12	5	2,42
		Yüzde	10,5	55,3	19,3	10,5	4,4	

Tablo 10 *Okul Yöneticilerinin Çevrim İçi Ders Platformlarında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

Tablo 10’ da yer alan verilere göre araştırmaya katılan okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecinde çevrim içi ders platformlarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin 16 ve 26 arası ifadelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları katılıyorum (2.60-3.39) ve büyük ölçüde katılıyorum (3.40-4.19) değerlendirme aralığında olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecinde EBA çevrim içi ders platformundan yeterli derecede hizmet alma, gizlilik ve yazılım açısından sorun yaşadıkları görülmektedir. 27 ve 28. ifadelere okul yöneticilerinin verdikleri yanıtların puan ortalamaları katılmıyorum (1.80-2.59) değerlendirme aralığında olduğu ve diğer çevrim içi platformlarda da kişisel bilgilerin koruma altına alınması ile çevrim içi ders ortamı güvenliği sağlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. EBA’nın çevrim içi ders kullanımına uygunluğunun henüz yeterli olmadığı, yapılacak çalışmalarla yazılım açısından geliştirilmesi gerektiği görülmektedir. Özellikle gizlilik, çevrim içi derslerde vazgeçilemeyecek bir unsurdur. Bu noktada her o okula özel, her öğrencinin kendisine ait bir şifresinin olduğu ve sadece o öğrencinin girebildiği bir sistem kurulabilir.

EBA çevrim içi ders platformunun geliştirilmesi gerektiği bulgusu, Türker ve Dündar (2020)’ın çalışmalarında EBA platformunun gerekli ve yararlı olduğu, bu eğitim platformunun gelecek yıllarda olabilecek olumsuzluklara karşı geliştirilmesinin eğitimin paydaşlarına avantaj sağlayacağı sonucu ile aynı yöndedir.

Doğan ve Koçak (2020), EBA Sistemi Bağlamında Uzaktan Eğitim Faaliyetleri Üzerine Bir çalışma adlı incelemesinde EBA sisteminde var olan eksikler konusunda altyapı ve teknoloji sorunların öne çıktığı sonucuna ulaşmışlardır.

4.5.Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitimde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul yöneticilerin uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 11’de yer verilmiştir**.**

İFADE NO	SORUN İFADELERİ		Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum (3)	Büyük Ölçüde Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)	$\bar{X}$
9	Uzaktan eğitim yüz yüze eğitim kadar verimli değildir.	Sayı	2	5	29	33	45	4
		Yüzde	1,8	4,4	25,4	28,9	39,5	
11	Uzaktan eğitim sürecinde okul yönetim işleri için daha çok zaman harcarım.	Sayı	4	27	36	26	21	3,28
		Yüzde	3,5	23,7	31,6	22,8	18,4	
12	Uzaktan eğitim sürecinde ders programı yapmak için daha fazla zaman harcarım.	Sayı	1	19	37	17	40	3,66
		Yüzde	0,9	16,7	32,5	14,9	35,1	
13	Uzaktan eğitim sürecinde haftalık ders programı değişikliği yüz yüze eğitime kıyasla daha çok yapılır.	Sayı	2	16	36	20	40	3,70
		Yüzde	1,8	14	31,6	17,5	35,1	
14	Uzaktan eğitim sürecinde, yapılacak iş ve işlemler bakanlıkça açık ve anlaşılır bir şekilde okul müdürlüklerine bildirilmesinde aksaklıklar yaşanır.	Sayı	4	16	42	24	28	3,49
		Yüzde	3,5	14	36,8	21,1	24,6	
15	Uzaktan eğitim sürecinde, yapılacak iş ve işlemlerin bakanlıkça okul müdürlüklerine zamanında bildirilmesinde aksaklıklar yaşanır	Sayı	5	16	46	19	28	3,42
		Yüzde	4,4	14	40,4	16,7	24,6	

Tablo 11 *Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitimde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

Tablo 11' de yer alan verilere göre araştırmaya katılan okul yöneticilerinin uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunlara dair ifadelere verdikleri yanıtların puan ortalamalarının katılıyorum (2.60-3.39) ve büyük ölçüde katılıyorum (3.40-4.19**)** değerlendirme aralığında olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre okul yöneticilerinin uzaktan eğitimin verimliliği, haftalık ders programını daha sık yapma,

bakanlıkça yapılacak iş ve işlemlerin zamanında ve açık anlaşılır biçimde müdürlüklere bildirilmesi hususlarında sorun yaşadıkları görülmektedir.

Salgın döneminde okul yöneticileri en fazla ders programını sürekli değiştirmek ve bakanlık bildirimlerinin zamanında yapılmadığı konularında zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu, belki de salgının bir anda ortaya çıkması ve hazırlıksız yakalanmaktan kaynaklıdır. Okul yöneticilerine hazırlık yapacakları süre tanınması, yapılan bildirimlerin net olması sorunlara çözüm olacaktır.

Akyavuz ve Çakın, (2020) çalışmalarında, Covid-19 döneminde okul yöneticilerinin sorunlarının iletişim ve bilgi eksikliği, teknik yetersizlik, öğretmenlerin ilgisizliği ve planlama yetersizliği olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Han, Demirbilek ve Demirtaş (2020) 'da, çalışmalarında, okul yönetici ve öğretmenlerin uzaktan eğitimin zorunlu ve plansız olması ile bakanlığın bu konuda bir deneyimiminin olmaması ve sürekli değişsen uygulamalardan kaynaklı sorunlar yaşandığını belirtmişlerdir.

Kaminskienė ve Chu (2021), çalışmalarında okul yöneticilerinin karşılaştıkları en önemli sorunun uzaktan eğitimi uygulamak olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

4.6.Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul yöneticilerinin uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme süreçlerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 12'de yer verilmiştir.

İFADE NO	SORUN İFADELERİ		Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum (3)	Büyük Ölçüde Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)	$\bar{X}$
17	Uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirmenin doğru bir şekilde yapılmadığını düşünüyorum.	Sayı	3	14	27	25	45	3,83
		Yüzde	2,6	12,3	23,7	21,9	39,5	
29	Uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirmenin yazılı sınav ile yapılmasını doğru bulmuyorum.	Sayı	6	36	48	9	15	2,92
		Yüzde	5,3	31,6	42,1	7,9	13,2	
30	Uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirmenin geçerli ve güvenilir bir şekilde yapılmasında sorun yaşanır	Sayı	2	14	58	20	20	3,36
		Yüzde	1,8	12,3	50,9	17,5	17,5	
31	Uzaktan eğitim sürecinde, ölçme ve değerlendirmede belirsizlikler mevcuttur	Sayı	1	8	58	21	26	3,55
		Yüzde	0,9	7	50,9	18,4	22,8	
32	Uzaktan eğitim sürecinde, ölçme ve değerlendirmenin sadece ders içi katılım puanı ile değerlendirilmesini doğru bulmuyorum	Sayı	3	11	49	24	27	3,53
		Yüzde	2,6	9,6	43	21,1	23,7	

Tablo 12 *Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

Tablo 12'de yer alan verilere göre araştırmaya katılan okul yöneticilerinin uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme ile ilgili sorun ifadelerine verdikleri yanıtların puan ortalamalarının katılıyorum (2.60-3.39) ve büyük ölçüde katılıyorum (3.40-4.19) değerlendirme aralığında olduğu görülmektedir ve elde edilen sonuçlara göre uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmenin uygulama şekli, geçerli ve güvenilir bir şekilde yapılması, sadece ders içi katılım puanı ile değerlendirilmesi, yazılı sınav ile yapılması ve ölçme değerlendirmede belirsizlikler olması hususlarında okul yöneticilerinin sorun yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Salgın döneminde, daha önce uygulanmayan çevrim içi derslerin uygulanmaya başlanması, beraberinde başka sorunları da doğurmuştur. Özellikle ölçme ve değerlendirmenin nasıl ve ne şekilde yapılacağının belirlenmesi öğrenci, veli, öğretmen

ve dolayısıyla okul yöneticilerini kaygıya sürüklemiştir. Bu sorunlara çözüm olarak, ölçme ve değerlendirmenin yeni uygulamalara göre tasarlanması söylenebilir.

Adıgüzel (2020), çalışmasında, Covid-19 sürecinde teknolojik olanakların yetersizliği, öğrencilerin ilgisizliği, öğretmenlerin teknolojiyi kullanma konusunda yetersiz olması ve öğrenci başarısının nasıl değerlendirileceğine ilişkin belirsizlik gibi bir çok sorunun çözüme kavuşturulabildiğini ancak uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenci başarısının ölçülmesi konusunun öğretmenleri ve diğer yetkilileri meşgul eden bir sorun olmaya devam ettiğini ve tüm eğitim paydaşlarının içinin rahat edeceği, geçerli ve güvenilir bir ölçme ve değerlendirme yöntemi bulunması gerektiğini belirtmiştir.

Balaman (2021)' de çalışmasında sınavların uzaktan yapılmasını, yüz yüze yapılmasını ve hiç sınav yapılmaması gerektiğini savunanların olduğunu belirtmesi bu konuda hala belirsizlikler olduğunu göstermektedir.

Kürtüncü ve Kurt (2020), çalışmalarında öğrencilerinde sınavları güvenilir ve gerçekçi bulmadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

4.6.Okul Yöneticilerine Göre Öğretmenlerin Hazırbulunuşluk Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul yöneticilerinin öğretmenlerin hazırbulunuşluk durumlarına ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 13'te yer verilmiştir.

İFADE NO	SORUN İFADELERİ		Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum (3)	Büyük Ölçüde Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)	$\bar{X}$
33	Uzaktan eğitim sürecinde, öğretmenler uzaktan eğitim konusunda eğitim almamaları sebebiyle çevrim içi derslerde aksaklıklar yaşamışlardır.	Sayı	2	12	57	27	16	3,37
		Yüzde	1,8	10,5	50	23,7	14	
34	Öğretmenler, çevrim içi ders vermek için gerekli teknolojik donanıma (bilgisayar, tablet, hoparlör vb.) sahip değildir.	Sayı	5	34	47	17	11	2,95
		Yüzde	4,4	29,8	41,2	14,9	9,6	
35	Öğretmenler, çevrim içi ders vermede verimli olabilmek için ekran paylaşımı, dersle ilgili video paylaşma vb. gerekli teknolojik bilgiye sahip değildir.	Sayı	4	30	53	19	8	2,97
		Yüzde	3,5	26,3	46,5	16,7	7	

Tablo 13 *Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerin Hazırbulunuşluk Durumlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

Tablo 13'te yer alan verilere göre araştırmaya katılan okul yöneticilerinin uzaktan eğitimde öğretmenlerin hazırbulunuşluk durumlarına dair sorun ifadelerine verdikleri yanıtların puan ortalamalarının katılıyorum (2.60-3.39) değerlendirme aralığında olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin eğitim almamaları nedeniyle çevrim içi derslerde aksaklıklar yaşamaları, gerekli teknolojik donanım ve yeterli teknolojik bilgiye sahip olmamaları hususlarının okul yöneticileri için sorun oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu noktada, öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi ve ihtiyaç duydukları teknolojik ekipmanın sağlanması çözüm olabilir.

Beşaltı (2021)' da çalışmasında bu süreçte kullanılan birçok BİT aracına tam olarak hâkim olamayan öğretmenler çok daha fazla sorun yaşadıklarını belirtmiştir.

Han ve arkadaşları (2020) çalışmalarında, öğretmenlerin dijital ortama ayak uyduramama ve teknolojik bilgi yetersizliğinin Covid-19 sürecinde bir sorun olarak ortaya çıktığını belirtmişlerdir.

4.7.Okul Yöneticilerine Göre Öğretmenlerin Çevrim İçi Derslerde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul yöneticilerinin öğretmenlerin çevrim içi derslerde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 14'te yer verilmiştir

İFADE NO	SORUN İFADELERİ		Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum (3)	Büyük Ölçüde Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)	x̄
36	Öğretmenler, çevrim içi dersleri verimli bulmazlar.	Sayı Yüzde	1 0,9	20 17,5	45 39,5	35 30,7	13 11,7	3,69
37	Öğretmenler, çevrim içi ders hazırlığını yüz yüze eğitime göre daha zaman alıcı bulurlar.	Sayı Yüzde	2 1,8	25 21,9	43 37,7	31 27,2	13 11,4	3,24
38	Öğretmenlerin, çevrim içi dersleri zamanında ve düzenli olarak yapmasında aksaklıklar yaşanır.	Sayı Yüzde	3 2,6	21 18,4	62 54,4	19 16,7	9 7,9	3,08
39	Öğretmenler, çevrim içi derslerde, öğrenci devam durumunu takip etmede sıkıntı yaşarlar.	Sayı Yüzde	4 3,5	17 14,9	48 42,1	19 16,7	26 22,8	3,40
40	Öğretmenler, uzaktan eğitimle öğrencilerin dersle ilgili edinmesi gereken bilgiyi yüz yüze derste olduğu kadar edinemediklerini söyler.	Sayı Yüzde	3 2,6	4 3,5	46 40,4	28 24,6	33 28,9	3,73
41	Öğretmenler, çevrim içi derslerde sınıf yönetimi konusunda sıkıntı yaşarlar.	Sayı Yüzde	5 4,4	18 15,8	47 41,2	19 16,7	25 21,9	3,35
42	Öğretmenlerin, çevrim içi derslere düzenli ve zamanında girdiklerini yüz yüze eğitimde olduğu gibi kontrol edemem.	Sayı Yüzde	8 7	19 16,7	38 33,3	24 21,1	25 21,9	3,34
43	Öğretmenler, çevrim içi derslerde öğrenciden dönüt alamama, kameralarını hoparlörlerinin kapalı olması gibi nedenlerle dersin akıcı olarak işlenemediğini söyler.	Sayı Yüzde	1 0,9	5 4,4	47 41,2	21 18,4	40 35,1	3,82
44	Öğretmenler, çevrim içi ders sırasında, internet kopması, görüntü kaybolması, ses kesilmesi gibi sorunlarla karşılaşırlar.	Sayı Yüzde	1 0,9	7 6,1	47 41,2	21 18,4	38 33,3	3,77
45	Öğretmenler, çevrim içi derslerde derse geç gelen, internet kopması gibi nedenlerle dersten kopan ve yeniden girmek isteyen öğrencileri derse kabul ederken zaman kaybı yaşar.	Sayı Yüzde	2 1,8	10 8,8	48 42,1	26 22,8	28 24,6	3,59
46	Öğretmenler, yabancı kişilerin (veli, arkadaş, kardeş vb.) olmamasını sağlayarak derste sadece öğrencilerin bulunmasını sağlamakta sorun yaşarlar.	Sayı Yüzde	2 1,8	7 6,1	46 40,4	23 20,2	36 31,6	3,73
47	Çevrim içi derslerde, eğitim ortamının kontrolünü tam olarak sağlamak mümkün değildir.	Sayı Yüzde	1 0,9	7 6,1	48 42,1	23 20,2	35 30,7	3,73
48	Öğretmenler, çevrim içi derste öğrencileri ile yüz yüze eğitimde olduğu gibi iletişim kurmakta sıkıntı yaşarlar.	Sayı Yüzde	1 0,9	11 9,6	44 38,6	23 20,2	35 30,7	3,70

Tablo 14 *Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerin Çevrim İçi Derslerde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

Tablo 14'te yer alan verilere göre araştırmaya katılan okul yöneticilerinin uzaktan eğitimde öğretmenlerin çevrimiçi derslerde karşılaştıkları sorunlara dair ifadelere verdikleri yanıtların puan ortalamalarının katılıyorum (2.60-3.39) ve büyük ölçüde katılıyorum (3.40-4.19) değerlendirme aralığında olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre öğretmenlerin çevrim içi derslerin verimsiz olduğunu düşünmeleri, ders hazırlığının daha fazla zaman alıcı olması, zamanında ve düzenli olarak çevrim içi dersleri yapma, çevrim içi derslerde öğrencilerin devam durumunu takip etme, internet kopması, ses ve görüntüde teknolojik aksaklıklar, derste sadece öğrencilerin bulunmasını sağlayabilme, ders kontrolünü sağlamada zorluk, öğrencilerle iletişim kurma hususlarında sorun yaşamaları ve öğretmenlerin derslere zamanında ve düzenli olarak girdiklerini kontrol edebilmelerinin okul yöneticileri için sorun oluşturduğu anlaşılmaktadır.

. Öğretmenlerin bir anda çevrim içi ders vermeye başlamaları daha önce tecrübe etmemelerinden kaynaklı birçok sorunla karşılaşılması ile sonuçlanmıştır. Teknolojik ekipmanı olmayan, bilgisayar kullanımında yeterli olmayanlar olduğu gibi, çevrim içi derslerde internet gitmesi, hoparlör olmaması, görüntü açılmaması gibi birçok neden derslerin verimli işlenememesine neden olmuştur. Öğretmen öğrenciyle göz göze gelememiştir ki, öğretmen ve öğrenci arasındaki en önemli unsur iletişimdir.

Öğretmenlerin teknolojik ekipman desteği yapılması, teknolojik anlmada yeterliliklerinin arttırılması için hizmet içi eğitim verilmesi bu sorunlara en temel çözümüdür. Çevrim içi dersler de yaşanan teknolojik aksaklıların giderilmesi uzaktan eğitimde verimliliği açısından önem taşımaktadır. Bu da internet alt yapısı ve EBA'nın yazılımının iyileştirilmesini gündeme getirecektir.

Kaya (2021)' nın çalışmasında da hem kent hem kırsaldaki ortaokulda görev yapan öğretmenlerin öğrenci katılımının az olması, öğrencilerdeki ilgisizlik, dönüt alınamaması, etkileşimin olmaması, ders sürelerinin kısa olması ve bağlantı hususlarında sorun yaşadıkları ve uzaktan eğitimde etkileşim sağlanamadığından yüz yüze eğitimi tercih ettikleri bu araştırmayı destekler niteliktedir.

EBA çevrim içi platformun pratik olmadığından öğretmenlerin diğer çevrim içi platformlara göre daha az kullandığı sonucu, Haşıloğlu, Durak ve Arslan, (2020)'nın araştırmalarında öğretmenlerin EBA'yı az kullandıkları, bunun nedeni olarak öğretmenler EBA uygulamasını kullanarak çalışma gönderdiklerinde öğrencilerin çalışmadan haberinin olmadığı, öğretmenin başka yollarla tekrar haber vermesi gerektiği, her gün düzenli giriş yapan öğrenciler için yararlı bir uygulama iken, ödev ya da çalışma geldiğine dair bir bildirim gelmemesi nedeniyle internet açısından kısıtlı bölgeler de yaşayan öğrenciler için kullanışlılığını kaybettiği ve öğretmenler öğrencilerin yeterli düzeyde verimli ders takibi yapamadıklarını, süreç içerisinde öğrenciler arasında kopmalar olduğunu belirtmeleri ile tutarlılık göstermektedir.

Fidan (2020), uzaktan eğitimin olumsuz yönleri hakkında 23 sınıf öğretmeninin görüşlerine başvurarak yaptığı araştırmada veliler ve sınıf yönetimi gibi olumsuz durumlardan bahsedilmesi çalışmayı destekler niteliktedir.

Al Lilly, İsmail, Abunasser ve Alqahtani (2020)'de, çalışmalarında çevrim içi dersler açıkken, aynı aile üyeleri ile bilgisayarı paylaşmanın dışarıdan müdahalelere neden olmasına sebebiyet verdiğini belirtmiştir.

Araştırma sonucuna benzer olarak Ergüç Şahan ve Parlar (2021) da araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde yüz yüze eğitime göre daha çok zorlandıkları ve daha planlama gerektiren bir süreç olduğunu, yüz yüze eğitimde daha çok sınıf içi etkileşim söz konusuyken özellikle uzaktan eğitim sürecinin başında düz anlatım yöntemini daha çok kullandıklarını belirtmişlerdir. Çakın ve Akyavuz (2020)' da yaptıkları araştırmada uzaktan eğitimde karşılaşılan temel sorunlardan birinin öğretmenlerin öğrencileriyle olan iletişim sorunları olduğunu belirtmektedir.

Beşaltı (2021), çalışmasında uzaktan eğitimde öğretmenlerin BİT araçlarını çok yoğun kullanma, öğrenci ve velilerle sürekli ilgilenme, öğrencilerin gecenin geç saatinde bile öğretmenleri araması, velilerin sürekli telefondan yardım istemesi ve uzaktan dersler için dijital materyal bulma gibi durumlarla karşı karşıya kaldığını ve bununda öğretmenin iş yükünü arttırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Yenerer (2021)' de, araştırmasında, uzaktan eğitim derslerine hazırlanmanın zaman aldığını düşünen öğretmen sayısının oldukça fazla olduğunu belirtmiştir.

4.8.Okul Yöneticilerine Göre Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirmede Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul yöneticilerinin öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmede karşılaştıkları sorunlara ilişkin Görüşlerinin Dağılımı Tablo 15'te verilmiştir

İFADE NO	SORUN İFADELERİ		Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum (3)	Büyük Ölçüde Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)	$\bar{x}$
50	Öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerinin ödevlerini takip etmede sıkıntı yaşarlar.	Sayı	3	11	47	28	25	3,53
		Yüzde	2,6	9,6	41,2	24,6	21,9	
51	Uzaktan eğitim sürecinde, öğretmenler, ders içi katılım puanlarını değerlendirirken adaletli olma konusunda sorun yaşarlar.	Sayı	2	13	51	20	28	3,51
		Yüzde	1,8	11,4	44,7	17,5	24,6	
52	Uzaktan eğitim sürecinde, öğretmenler, ölçme ve değerlendirmede belirsizliklerden rahatsızlık duyar.	Sayı	3	2	47	28	34	3,77
		Yüzde	2,6	1,8	41,2	24,6	29,8	
53	Uzaktan eğitim sürecinde, öğretmenler, öğrencileri yazılı sınavla değerlendirmede sorun yaşarlar.	Sayı	2	7	50	22	33	3,61
		Yüzde	1,8	6,1	43,9	19,3	28,9	

Tablo 15 *Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirmede Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

Tablo 15' te yer alan verilere göre araştırmaya katılan okul yöneticilerinin uzaktan eğitimde öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmede karşılaştıkları sorunlara dair ifadelere verdikleri yanıtların puan ortalamalarının büyük ölçüde katılıyorum (3.40-4.19) değerlendirme aralığında olduğu anlaşılmaktadır ve yanıtlara göre öğretmenlerin ölçme değerlendirmede ödev takibi yapma, ders içi katılım puanı verme, yazılı sınavla

değerlendirme ve ölçme değerlendirmedeki belirsizlik hususlarında önemli derecede sorun yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Çalışmada elden edilen bulgulara göre öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmedeki belirsizliklerden rahatsız olması, Berksoy (2021)'un, Covid-19 salgınında Türkiye'de de diğer ülkelerde olduğu gibi zorunlu olarak uzaktan eğitim sistemine geçilmesi ve okulların hazırlıksız yakalanmasından kaynaklı öğretmenlerin altyapı, donanım, yazılım, içerik, etkileşim, mevzuat ve ölçme değerlendirme gibi konularda sıkıntılar yaşadığını çalışmasında da belirtilmiştir. Kaya (2021)'nın araştırmasında da yine öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda sorun yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Basilaia ve Kvavedze (2020), çalışmalarında yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçiş yapmak öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yapmalarında oldukça sorun yaşamalarına neden olduğunu, öğretmenler değerlendirme metotlarını uzaktan eğitime uyarlasalar da, öğrencilerinin soruları nasıl yanıtladıkları yada yanıtlarken kopya çekip çekmediklerinden emin olamadıklarını belirtmişlerdir.

4.9.Okul Yöneticilerine Göre Rehber Öğretmen Ya Da Öğretmenlerin Uzaktan Yapılan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul yöneticilerinin rehber öğretmen ya da öğretmenlerin uzaktan yapılan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 16'da yer verilmiştir.

İADE NO	SORUN İFADELERİ		Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum (3)	Büyük Ölçüde Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)	$\bar{X}$
54	Öğrencilerde problem davranış gösterme oranı artmıştır.	Sayı	3	22	53	21	15	3,20
		Yüzde	2,6	19,3	46,5	18,4	13,2	
55	Öğretmenler, öğrencilerin bu dönemde disiplin sorunlarının yön değiştirdiğini belirtir.	Sayı	3	13	60	20	18	3,32
		Yüzde	2,6	11,4	52,6	17,5	15,8	
56	Rehber öğretmenlerimiz, öğrenciye ulaşmakta sorun yaşar.	Sayı	5	9	50	27	25	3,56
		Yüzde	4,4	7,9	43,9	23,7	21,9	
57	Rehber öğretmenlerimiz, öğrenci sorunlarını ortaya çıkarma ve çözmede, yüz yüze eğitime göre daha fazla sorun yaşar.	Sayı	3	9	50	27	25	3,54
		Yüzde	2,6	7,9	43,9	23,7	21,9	
58	Öğrenci yönlendirme hizmetleri (meslek, okul tanıtımı vb.) yüz yüze eğitime kıyasla daha zor hale gelmiştir.	Sayı	5	7	44	24	34	3,65
		Yüzde	4,4	6,1	38,6	21,1	29,8	
59	Rehber öğretmenler, çevrim içi görüşmelerden yüz yüze eğitimde olduğu kadar verim alamamaktadır.	Sayı	3	8	45	25	33	3,67
		Yüzde	2,6	7	39,5	21,9	28,9	
60	Rehber öğretmenler, çevrim içi bilgilendirici seminerlere yeterince katılım olmadığını belirtir.	Sayı	1	6	46	23	38	3,79
		Yüzde	0,9	5,3	40,4	20,2	33,3	
61	Rehber öğretmenler, çevrim içi görüşmelerde öğrenci ile bire bir görüşme yapmakta (öğrenci velisi, yabancı kişiler vs. olmadan) sorun yaşarlar.	Sayı	2	12	46	27	26	3,52
		Yüzde	1,8	10,5	40,4	23,7	22,8	
62	Rehber öğretmenler, öğrencide görülen problem davranışlarını azaltmak ya da yok etmekte yüz yüze eğitime göre daha fazla zorlanır.	Sayı	2	3	50	27	32	3,73
		Yüzde	1,8	2,6	43,9	23,7	28,1	

Tablo 16 *Okul Yöneticilerinin Rehber Öğretmen Ya Da Öğretmenlerin Uzaktan Yapılan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

Tablo 16’ da yer alan verilere göre araştırmaya katılan okul yöneticilerinin uzaktan eğitimde rehber öğretmenlerin uzaktan yapılan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde karşılaştıkları sorunlara dair ifadelere verdikleri yanıtların puan ortalamalarının katılıyorum (2.60-3.39) ve büyük ölçüde katılıyorum (3.40-4.19) değerlendirme aralığında olduğu görülmektedir.

Verilen yanıtlar doğrultusunda rehber öğretmenlerin öğrencilerin problem davranışlarında artış olması, disiplin sorunlarının yön değiştirmesi, öğrenciye ulaşmakta zorluk yaşama, öğrenci sorunlarını ortaya çıkarma, çözme, öğrenci yönlendirme hizmetlerinin yüz yüze eğitime kıyasla daha zor hale gelmesi, görüşmelerde sadece öğrenci ile baş başa olabilme, çevrim içi görüşmelerin verimliliği, bilgilendirici seminerlere katılımın azlığı ve öğrencide görülen problem davranışları azaltma ya da yok etme konularının okul müdürleri açısından sorun oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Covid-19 salgınının hızlı bir şekilde insan yaşamına dahil olması rehber öğretmenlerin de çalışmalarında sorunlara yol açmıştır. Okul yöneticilerine göre, öğrenci gelişimlerine büyük anlamda destek veren rehber öğretmenler birçok sorunla karşılaşmışlardır. Çevrim içi görüşmeler yüz yüze görüşmenin yerini alamamış, bu da öğrenci sorunlarını çözmede, gerekli desteği sağlamada verimi düşürmüştür. Rehber öğretmenler çevrim içi görüşmelerde sadece öğrenci ile baş başa olabilmeyi çoğu zaman, sağlayamamış, bu da görüşmelerin gizlilik ilkesine aykırı düşmüştür. Rehber öğretmenlerin çevrim içi görüşmeler konusunda eğitim alması, psikolojik danışma için özel bir yazılım geliştirilmesi ve çevrim içi görüşmelerin gizlilik ilkesinin sağlanması açısından öğrencinin bulunduğu ortamı tüm açıdan görebilme imkanının yaratılması sorunlara çözüm olacağı düşünülebilir.

Salgın sürecinde arkadaşlık ilişkilerden uzak kalmak öğrencilerde saldırgan davranışların artmasına neden olmuş, kısıtlama sürecinde bazı çocukların herhangi bir neden olmaksızın öfkelenebileceği ve saldırganca davranabileceği (MEB, 2020) bulguları çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Erol ve Erol (2020), araştırmalarında çocukların kaygılı-korkulu olma, arkadaşlık ilişkileri ve dijital araçların aşırı kullanımına değinmişlerdir.

Yine Pandemi Günlerinde Ergenlik Buluşmalarında, ilişkilerin salgınla birlikte biraz bozulduğuna dikkat çekilmesi, bundan sonra nasıl olacağını kestirilememesi, bir

öğrenci ile görüşmek istediklerinde aslında bir boşluğa link gönderildiği, salgın öncesi ofisleri, sınıflar olması ve öğrencilerin belirli bir mekânda karşılanılması, ilişkilerin o mekânla sınırlandığı; şimdilerde ise tekinsiz bulduğu sanal ortamlarda ilişkilerin sürdüğü, önceden yetişkinlerin kontrolünde olan mekânlarda görüşme geçekleştirirken, şu an ilişki kurmayı sağlayan üçüncü bir cihaz, makine, link vb. bulunmasından bahsedilmiştir (Ergenlikturkey.unfpa.org, 2020).

4.10.Okul Yöneticilerine Göre Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul yöneticilerinin öğrencilerin hazırbulunuşluk durumlarına ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 17'de yer verilmiştir.

İFADE NO	SORUN İFADELERİ		Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum (3)	Büyük Ölçüde Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)	$\bar{X}$
63	Öğrenciler, uzaktan eğitim konusunda yeterli bilgi/beceriye sahip değildir.	Sayı	3	30	43	25	17	3,30
		Yüzde	2,6	26,3	37,7	21,9	14,9	
64	Öğrenciler uzaktan eğitim konusunda, yeterli teknolojik bilgiye (derse girme, ses açma, görüntü açma vb.) sahip değildir.	Sayı	6	38	36	17	17	3.00
		Yüzde	5,3	33,3	31,6	14,9	14,9	
65	Öğrenciler uzaktan eğitim için gerekli teknolojik donanıma (bilgisayar, tablet, hoparlör vb.) sahip değildir.	Sayı	3	20	37	29	25	3,46
		Yüzde	2,6	17,5	32,5	25,4	21,9	
66	Öğrencilerin, evlerinde çevrim içi ders, EBA TV vb. için uygun bir oda, ortamları yoktur.	Sayı	3	20	40	31	20	3,39
		Yüzde	2,6	17,5	35,1	27,2	17,5	

Tablo 17 *Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Durumları Görüşlerinin Dağılımı*

Tablo 17'de yer alan verilere göre araştırmaya katılan okul yöneticilerinin uzaktan eğitimde öğrencilerin hazırbulunuşluk durumlarına ilişkin karşılaştıkları sorunlara dair ifadelere verdikleri yanıtların puan ortalamalarının katılıyorum (2.60-3.39) ve büyük ölçüde katılıyorum (3.40-4.19) değerlendirme aralığında olduğu anlaşılmaktadır.

Yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin uzaktan eğitim konusunda yeterli bilgiye, teknolojik yeterliliğe, donanıma sahip olmaması ve öğrencilerin uygun ev ortamlarının bulunmamasının okul yöneticileri için sorun oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Salgının olumsuz etkilediği en önemli gurubun öğrenciler olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu duruma her açıdan hazırlıksız yakalanan öğrencilerin teknolojik açıdan bilgilendirilmesi ve de gerekli teknolojik donanımlarının sağlanması sorunları en aza indirgemede etkili olacağı düşünülmektedir.

Konuyla ilgili olarak Yurtbakan ve Akyıldız (2020) yaptıkları araştırmada, maliyetinin yüksekliği nedeniyle internetin yokluğu ya da yetersiz olmasından kaynaklı öğrencilerin derslere giremediklerini ifade etmişlerdir.

Tadesse ve Muluye (2020)' de, çalışmalarında özellikle gelişen ülkelerde öğrencilerin uzaktan eğitime erişebilecekleri bilgisayar, radyo ve televizyona sahip olmadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Özellikle de fakir ve eğitim seviyesi düşük ailelerin çocuklarının bu durumdan daha fazla etkilendiğini belirtmişlerdir.

Doğan ve Koçak (2020)'ın, araştırma bulgularına göre öğrenci, öğretmen ve velilerin sistem hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca çalışmalarında teknolojik ekipman ve internet eksikliği yaşayan öğrenciler sürece dahil olmakta zorlandıklarını, eğitimde fırsat eşitliği ilkesi noktasında bu konuyla ilgili gerekli önlemler alınmasını çözüm önerisi olarak getirmişlerdir.

Al Lilly ve arkadaşları (2020), çalışmalarında her öğrencinin uzaktan eğitim için gerekli cihazı olmadığını ve velilerin de bunu ekonomik olarak sağlayamadığını belirtmişlerdir.

Aytaç (2003)' da çalışmasında bireyin sosyalleşme sürecinde engellerle karşılaşması, donanım ve alt yapı sorunları olmasından bahsetmiştir.

4.11.Okul Yöneticilerine Göre Öğrencilerin Çevrim İçi Dersler ve EBA TV ile İlgili Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul yöneticilerinin öğrencilerin çevrim içi dersler ve EBA TV ile ilgili karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 19'da verilmiştir.

İFADE NO	SORUN İFADELERİ		Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum (3)	Büyük Ölçüde Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)	$\bar{X}$
67	Öğrenciler, yüz yüze eğitimi, çevrim içi derslere göre daha ilgi çekici bulurlar.	Sayı	2	20	44	16	25	3,18
		Yüzde	1,8	17,5	38,6	14	21,9	
68	Öğrenciler, çevrim içi derslere yeterince katılım sağlamazlar.	Sayı	2	8	43	32	29	3,68
		Yüzde	1,8	7	37,7	28,1	25,4	
70	Öğrenciler, yüz yüze verilen dersleri çevrim içi derslere kıyasla daha verimli bulurlar.	Sayı	5	10	40	21	38	3,67
		Yüzde	4,4	8,8	35,1	18,4	33,3	
72	EBA TV'yi izleyen öğrenci sayısı azdır.	Sayı	2	9	34	27	42	3,85
		Yüzde	1,8	7,9	29,8	23,7	36,8	
73	Öğrenciler, kendilerince önemli gördükleri derslere katılırlar.	Sayı	2	3	42	30	37	3,85
		Yüzde	1,8	2,6	36,8	26,3	32,5	
79	Öğrenciler, EBA TV'yi ilgi çekici bulmazlar.	Sayı	1	10	48	24	31	3,64
		Yüzde	0,9	8,8	42,1	21,1	27,2	

Tablo 18 *Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Çevrim İçi Dersler ve EBA TV ile İlgili Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerin Dağılımı*

Tablo 18' de yer alan verilere göre araştırmaya katılan okul yöneticilerinin uzaktan eğitimde öğrencilerin çevrim içi dersler ve EBA TV ile ilgili karşılaştıkları sorunlara dair ifadelere verdikleri yanıtların puan ortalamalarının katılıyorum (2.60-3.39) ve büyük ölçüde katılıyorum (3.40-4.19) değerlendirme aralığında olduğu görülmektedir. Öğrencilerin çevrim içi dersleri daha az ilgi çekici bulmaları, çevrim içi derslere yeterince katılım sağlama, sürekli bilgisayar başında oturma nedeniyle sağlık sorunları yaşama, öğrencilerin kendilerince önemli gördükleri derslere katılma eğilimi göstermeleri, çevrim içi derslerin yüz yüze derslere oranla daha verimsiz olması, EBA TV'yi ilgi çekici bulmama ve izleme oranlarının az olması konularının okul yöneticileri için sorun oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Okul yöneticilerinin yanıtlarına göre ortaya çıkan sorunlar, çevrim içi derslere katılmaması ya da EBA TV'yi izlememesi yeterince zevkli ya da eğlenceli bulmadıklarından kaynaklanabilir. Bu yaş gurubu çocuklar için dersi öğrenmek kadar öğrenirken eğlenmenin de önemi yadsınamaz. Çevrim içi derslerin öğrencinin katılım oranını arttıracak şekilde zevkli ve eğlenceli hale getirilmesi, EBA TV programlarının öğrencini dikkatini çekecek şekilde hazırlanıp, sunulması sorunların çözümüne katkı sağlayabilir.

Kaya (2021), çalışmasında kırsalda öğrenim gören öğrencilerin %68'nin ve kentte öğrenim gören öğrencilerin %14'ünün internet ve cihaz imkânının olmamasından dolayı canlı derslere katılamadıkları ve canlı derslere katılmada bağlantı sorunlarının yaşanması çalışmayı destekler niteliktedir. Bu sonuç, EBA üzerinden yapılan canlı derslerde alt yapı sorunlarının olması, EBA TV'de yayınlanan derslerin erken saatte başlaması, evde öğrenim gören kardeş sayısının birden fazla olması buna bağlı olarak evde yalnızca bir tane televizyon olması gibi nedenlerden, bazı öğrencilerin uzaktan eğitim derslerine katılamadıkları sonucu ile de paralellik göstermektedir (Başaran ve diğerleri, 2020)

4.12.Okul Yöneticilerine Göre Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul yöneticilerinin öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 19'da verilmiştir.

İFADE NO	SORUN İFADELERİ		Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum (3)	Büyük Ölçüde Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)	$\bar{X}$
69	Öğrenciler, çevrim içi derslerde sürekli bilgisayara bakmak, oturmak vb. nedenlerden sağlık sorunları yaşarlar.	Sayı	0	7	54	27	26	3,63
		Yüzde		6,1	47,4	23,7	22,8	
71	Öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde arkadaş edinme, iletişim gibi sosyal becerilerini geliştirmede sorun yaşarlar.	Sayı	2	3	43	22	44	3,90
		Yüzde	1,8	2,6	37,7	19,3	38,6	
74	Öğrencilerin, uzaktan eğitim sürecinde, evde olma ve istenilen sosyal ortam olmamasından kaynaklı bedensel gelişimi olumsuz etkilenir.	Sayı	2	5	47	22	38	3,78
		Yüzde	1,8	4,4	41,2	19,3	33,3	
75	Öğrenciler dersleriyle ilgili ödev, proje vb. gibi çalışmaları evlerinde kendi kendilerine yapmakta zorluk çekerler.	Sayı	1	11	50	23	29	3,59
		Yüzde	0,9	9,6	43,9	20,2	25,4	
76	Öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerine, yüz yüze eğitimde sürecinde olduğu gibi aynı oranda istedikleri zaman erişemezler.	Sayı	7	14	41	25	27	3,44
		Yüzde	6,1	12,3	36	21,9	23,7	
77	Öğrencilerde problem davranış gösterme oranı artmıştır	Sayı	4	18	47	22	23	3,36
		Yüzde	3,5	15,8	41,2	19,3	20,2	
80	Öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde ders içi katılım puanlarının değerlendirmelerinin geçerli ve güvenilir bir şekilde yapılmadığını düşünürler.	Sayı	3	16	55	16	24	3,36
		Yüzde	2,6	14	48,2	14	21,1	
81	Öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde sınavla değerlendirilmeyi doğru bulmazlar.	Sayı	3	9	59	17	26	3,47
		Yüzde	2,6	7,9	51,8	14,9	22,8	

Tablo 19 *Okul Yöneticilerinin, Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

Tablo 19' da yer alan verilere göre araştırmaya katılan okul yöneticilerinin uzaktan eğitimde öğrencilerin karşılaştıkları sorunlara dair ifadelere verdikleri yanıtların puan ortalamalarının katılıyorum (2.60-3.39) ve büyük ölçüde katılıyorum (3.40-4.19) değerlendirme aralığında olduğu görülmektedir. Verilen yanıtlar doğrultusunda,

öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesinde yaşanan sorunlar, sürekli evde olmaları sebebiyle bedensel gelişimlerinin olumsuz etkilenmesi, evlerinde kendi kendilerine ödev-proje yapmakta zorlanmaları, öğretmenlerine daha zor erişebilme, problem davranış gösterme oranında artış, ders içi katılım puanlarının geçerli ve güvenilir bir şekilde yapılmadığını düşünmeleri, sınavla değerlendirme yapılmasını doğru bulmamaları hususlarının okul yöneticileri için sorun oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin özellikle de bu yaş gurubu öğrencilerin salgın nedeniyle bir anda eve kapanmaları, sokağa çıkamamaları, arkadaşlarıyla görüşememeleri onları hem ruhsal, hem bedensel hem de zihinsel olarak etkilemiştir. Bu durum problem davranış görülme oranını da arttırmıştır. Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde evde olsalar dahi bedensel, sosyal ve zihinsel gelişimlerini tamamlayıcı ve destekleyici faaliyetlerin yapılması, yarışmalar düzenlenmesi, projeler geliştirilmesinin öğrencilere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Başaran ve arkadaşları (2020)'nın çalışmasında, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde derslerden tam anlamıyla verim alamadıklarını, arkadaşları ile sohbet etmeyi, oyunlar oynamayı, öğretmenleriyle rahatlıkla iletişim kurabilmeyi özledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Covid-19'un önemli etkilerinden birisinin, fizik aktivitenin azalması sonucu sağlık üzerinde görüleceği, dünyanın hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerinde yapılan birçok araştırmanın bu durumu ortaya koyması, hareket azlığının şu an olmasa bile bir süre sonra çocuk ve gençlerin sağlığıyla ilgili olumsuz sonuçlar ortaya koyacağı araştırma sonuçları ile paraleldir (Ergenlikturkey.unfpa.org, 2020).

Al Lilly ve arkadaşları (2020), çalışmalarında devamlı ekran başında olmak ve uzun süreleri elektronik cihazları kullanmak öğrencilerde fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklara neden olabileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Erol ve Erol (2020)'un, çocukların bu süreçte arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle görüşememeleri, dışarı çıkamamaları gibi etmenlerin öğrenciler için mutsuzluk verici ve kaygı uyandırıcı olabileceğini belirtmesi de araştırma sonucu ile tutarlılık göstermektedir.

Güllüpınar ve arkadaşları (2013)' da Milli Eğitimde teknoloji kullanımı ve sonuçlarını öğrenmeye yönelik çalışmalarında eğitimde teknoloji kullanılırken,

teknoloji kaynaklı ortaya çıkabilecek yalnızlaşma, içe kapanma gibi sorunlara yönelik önlemlerin alınmasını gerektiğini vurgulamışlardır.

4.13.Okul Yöneticilerine Göre Öğrenci Velilerinin Uzaktan Eğitim Konusunda Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 20'de okul yöneticilerinin öğrenci velilerinin uzaktan eğitim konusunda karşılaştığı sorunlara ilişkin görüşlerinin dağılımı verilmiştir.

İFADE NO	SORUN İFADELERİ		Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Katılıyorum (3)	Büyük Ölçüde Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)	x̄
82	Öğrencilere, velileri ödev, proje vb. gibi çalışmaları yapmalarına yardım edecek yeterli bilgi/beceriye sahip değildir.	Sayı Yüzde	3 2,6	15 13,2	49 43	29 25,4	18 15,8	3,38
83	Öğrenci velileri, öğrencilerinin çevrim içi ders için gerekli olan donanımı karşılayabilecek ekonomik yeterliliğe sahip değildir.	Sayı Yüzde	2 1,8	20 17,5	47 41,2	29 25,4	16 14	3,32
84	Öğrenci velileri, çevrim içi ders konusunda öğrenciye yardımcı olabilecek teknolojik bilgiye sahip değildir.	Sayı Yüzde	1 0,9	9 7,9	46 40,4	24 21,1	18 15,8	3
85	Öğrenci velileri ile uzaktan eğitim sürecinde iletişim sağlamam zordur.	Sayı Yüzde	4 3,5	22 19,3	46 40,4	24 21,1	18 15,8	3,26
86	Öğrenci velileri, uzaktan eğitim sürecinde, çocuklarına davranış disiplini kazandırmakta daha fazla sorun yaşadıklarını belirtir.	Sayı Yüzde	1 0,9	4 3,5	59 51,8	24 21,1	26 22,8	3,61
87	Uzaktan eğitim sürecinde, öğrenci velileri öğrencilerinin müfredatı tam olarak öğrenmedikleri konusunda kaygı duyarlar.	Sayı Yüzde	3 2,6	1 0,9	46 40,4	23 20,2	41 36	3,85
88	Öğrenci velileri, çocuklarının davranışlarında görülen problem davranışların arttığını düşünür.	Sayı Yüzde	1 0,9	13 11,4	50 43,9	22 19,3	28 24,6	3,55
89	Öğrenci velileri, öğrencilerinin yüz yüze eğitim almalarını tercih ederler.	Sayı Yüzde	2 1,8	1 0,9	29 25,4	14 12,3	68 59,6	4,27
90	Öğrenci velileri, öğrencilerinin uzaktan eğitimde istenilen sosyal ortam olmamasından dolayı iletişim becerilerinin yeterince gelişmediği konusunda kaygı duyarlar.	Sayı Yüzde	2 1,8	6 5,3	46 40,4	26 22,8	38 33,3	3,91
91	Öğrenci velileri, uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirmenin geçerli ve güvenilir bir şekilde yapılamaması konusunda kaygı duyarlar.	Sayı Yüzde	1 0,9	6 5,3	52 45,6	24 21,1	31 21,2	3,68

Tablo 20 *Okul Yöneticilerinin Öğrenci Velilerinin Uzaktan Eğitim Konusunda Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

Tablo 20'de yer alan verilere göre araştırmaya katılan okul yöneticilerinin uzaktan eğitimde öğrenci velilerinin karşılaştıkları sorunlara dair ifadelere verdikleri yanıtların puan ortalamalarının katılıyorum (2.60-3.39) ve büyük ölçüde katılıyorum (3.40-4.19) değerlendirme aralığında olduğu görülmektedir. Öğrenci velilerinin öğrencilere ödev, proje vb. gibi çalışmaları yapma ve çevrim içi ders konusunda

yardım edecek yeterli bilgi/beceriye sahip olmaması, gerekli teknolojik donanım için ekonomik yeterliliğe sahip olmamaları, veli ile iletişim sağlamanın zorluğu, velilerin öğrencilerinin müfredatı tam olarak öğrenmelerinde duydukları kaygı, velilerin öğrencilerinde problem davranışların arttığını düşünmesi, öğrencilerinin yüz yüze eğitimi tercih etmeleri, öğrencilerinin uzaktan eğitimde istenilen sosyal ortam olmamasından dolayı iletişim becerilerinin yeterince gelişmediği ve ölçme ve değerlendirmenin geçerli ve güvenilir bir şekilde yapılamaması konusunda kaygı duymaları hususlarının okul yöneticileri için sorun oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Okul yöneticilerine göre, öğrenci velileri bu dönemde en çok öğrencilerine yardım edebilecek bilgiye sahip olmama ve de onlara gerekli teknolojik donanıma sağlayamama konusunda sorun yaşamışlardır. Velilere teknoloji konusunda seminer verilmesi ve teknolojik donanımın devlet tarafından ücretsiz sağlanmasının velilerin kaygılarını azaltabileceği öngörülmektedir.

İnci Kuzu (2020), çalışmasında, bu araştırma verilerini destekler nitelikte olup, öğrenci velilerinden alınan görüşlere göre EBA TV' de yayınlanan derslerin uygulama hızı ile süresi, öğrencilerin not alamaması, dikkatlerinin dağılması, bağlantı sorunlarından bahsetmiş, veli desteğini artırmak için bilgilendirici paylaşım ve yayınlar yapılmalı önerisinde bulunmuştur.

Beşaltı (2021) da çalışmasında velilerin uzaktan eğitimle ilgili BİT araçları hakkındaki bilgi eksikliklerinin öğrenciye yardımcı olamamasına neden olduğunu belirtmiştir.

Ergüç Şahan ve Parlar (2021) da araştırmalarında velilerin sağlık konusunda endişelerinin olduğundan bahsetmiştir.

Akgül ve Oran (2020), çalışmalarında veliler uzaktan eğitimin en büyük dezavantajının çocuklarını bireyselleştirmesi olduğunu söylemişler, çocuklarının evde tek başlarına eğitim almalarının onların psikolojik ve sosyal olarak gelişimlerini engelleyeceği yönünde görüş belirtmişlerdir. Velilerin büyük çoğunluğu bu süreçte uzaktan eğitimde karşılaşılan en büyük sorunun internet problemi olduğunu vurgulayarak, çözüm önerisi olarak da devletin ihtiyaç sahibi ailelere ücretsiz internet yardımı yapmasını ve internetle ilgili yaşanan alt yapı sıkıntılarının düzeltilmesini vurgulamışlardır.

Okulların kapalı olması nedeniyle tüm dünyada öğrencilerin, çocukların, velilerin ve öğretmenlerin zihinsel ve fiziksel sağlıkları olumsuz etkilenmiştir (Unesco, 2020b)

Erol ve Erol (2020)' da, çalışmasında ebeveynlerden bazılarının süreçten çocuğunun etkilenip etkilenmediğini bilmediklerini ve eğitim konusunda da süreci istenilen seviyede yürütemediklerini, salgın süreci ile uygulanmaya başlayan uzaktan eğitimin amacına ulaşmadığı ve uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar etkili olmadığını düşündüklerine değinmiştir.

Araştırma sonuçlarına bakarak velilerin bu süreçte önemli bir etkiye sahip olduğunu ancak velilerin yeteri kadar öğretmenlerle iletişim kurup, öğrencilerin ders takipleriyle ilgilenmediklerini söylemek mümkündür (Haşıloğlu, Durak ve Arslan, 2020).

4.14.Okul Yöneticilerinin Karşılaştıkları Diğer Sorunlar

Araştırmada kullanılan anketin son ifadesinde araştırmaya katılan okul yöneticilerinin araştırma konusu ile ilgili eklemek istediklerine yer verilmiştir. Anketin bu sorusuna 27 okul yöneticisi yanıt vermiştir. Katılımcılardan 10 okul yöneticisi ekleyeceği bir şey olmadığını belirtmiş, 2 kişi çalışma ile ilgili memnuniyetini dile getirmiş, 15 okul yöneticisi de karşılaştıkları sorunları belirterek yanıt vermiştir. Bu yanıtlar değerlendirildiğinde çoğunlukla ankette yer alan sorunlara tekrar değinildiği görülmüştür. Okul yöneticilerinin karşılaştıkları diğer sorunlar aşağıda belirtilmiştir.

Araştırmaya katılanlardan OY49, "*Sosyal mesafe gözetilerek yapılan ders programları norm kadroya düşen ders saatlerini aşmaktadır. Azami 30 saat derse girebilecek bir öğretmen zaman zaman 35 saate kadar derse girebilmektedir*." şeklinde yanıt vermiştir.

Yukarıda verilen okul yöneticisi yanıtına göre, devlet ortaokullarında bir öğretmen en fazla 30 ders saatine girebilirken, Covid-19 döneminde salgın önlemi gerekçesiyle sınıf öğrenci sayısının azaltılması için bölünmesi, öğretmenlerin bazı zamanlar haftada 35 saat derse girmesine neden olduğu anlaşılmaktadır.

OY84 "*Pandemi süresince öğrencilere bu sürecin sağlıklı atlatılabilmesi yönünde daha fazla bilgi verilip ailelerin bu yönde yönlendirilmesini düşünüyorum*." diye belirterek, öğrenci ve velilerin salgın konusunda bilgilendirilip, doğru yönlendirilmeleri gerekliliğine değinmiştir.

- *Bakanlık duyuruları çok geç yapılmaktadır. Okul yöneticileri her defasında ABC planları hazırlamak zorunda kalıyorken, çoğu zaman yeni bir durum, yeni bir karar bütün planları boşa çıkarabilmektedir. (OY49)*
- *İlgili yönetmelik değişikliği ya da eklemelerinin ve planlamaların daha öncesinde duyurulması okul yöneticilerinin öğrenci işleri ile ilgili yapılacak olan sınav, ders programı vb. konularda isabetli kararlar almasını kolaylaştıracaktır. Yine e-okul güncellemelerinin uzaktan eğitime, COVİD19 planlamalarına, zamanında, uygun hale getirilmesi iş ve işlemleri kolaylaştıracaktır. (OY97)*
- *Özellikle kalabalık okullarda uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim için ders programı yapmak çok yorucu bir iş haline gelmiştir. Uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime geçiş kararlarının bir akşam önce duyurulduğu olmuştur. Söz konusu plansızlığın faturası yöneticilere kesilmiş bir gecede ders programı yaparak okulları sıfır sorun ile açmaları beklenmiştir. (OY26)*
- *Sürekli ders programı yapmak zorunda kaldık. (OY49)*
- *Çok sık ders programı değişiklikleri. (OY45)*

Yukarıda 5 okul yöneticisinin ifadelerine göre, bakanlığın ilgili iş ve işlem duyurularını zamanında yapmamasından dolayı okullarda plan ve program yapmanın güçleştiği anlaşılmaktadır.

OY51 "*Bakanlık Covid-19 olan öğretmen ya da yöneticinin okulda salgına yakalanmış olsa bile 7 günü aşan raporuna istinaden maaşını ve giremediği dersin ek ödemesini kesmesi ekonomik ve haksız kayıplara yol açmaktadır*." diye belirtmiştir.

Yanıt değerlendirildiğinde, Covid-19 salgını nedeniyle öğretmenlerin ekonomik olarak da kayba uğrattığı anlaşılmaktadır.

- *"Eğitimde özel okullar maddi imkânlara sahip ailelerin çocuklarına daha verimli programlar sunarken, dar gelirli ve imkânlardan yoksun ailelere tablet sınırlı olarak verilmiş olsa bile İnternet olmadığı için fırsat eşitliği sağlanamadığına inanıyorum." (OY49)*
- *"Öğrencilere tablet desteği olmalı" (OY56)*
- *"İnsan eğitimi insanla olur teknoloji ancak yardımcı bir araçtır bu süreç teknolojinin insan için nasıl kullanılması gerektiğini göstermiştir." (OY38)*
- *"Teknolojik ürünlerde aşırı fiyat artışı oldu*." (OY114)

4 okul yöneticisinin, öğrencilere fırsat eşitliği sağlanması, tablet ve internet desteği yapılması, teknolojinin önemi ve artan talepten dolayı teknolojik ürünlerde görülen fiyat artışına değindikleri görülmektedir.

"Kurulan what's up sınıf grupları sebebiyle idareci ve öğretmenlerin telefonları veli ve çocuklarca bilinmekte ve her sorun idareciye sorulmakta telefonla aranırken saat ya da gün gözetilmeden kuralsız davranılmakta; bu durum yöneticileri rahatsız etmektedir. Yöneticiler telefon ve sosyal medyayı hep takip etmek zorunda kalmış ve bu özgürlüklerini kısıtlamış onları telefona bağımlı hale getirmiştir." şeklinde yanıt veren OY71, öğrenci, veli, öğretmen ile iletişim kurmak için kurulan sosyal ağların okul yöneticilerini meşgul ettiğini belirtmiştir.

- "*Uzaktan eğitim semineri verilmeli*." (OY37)
- "*Öğretmenlerin ölçme değerlendirmede ciddi sorunlar yaşamışlardır bence*." (OY68)
- "*Yüz yüze eğitimin yerini hiçbir şey tutmaz*." (OY10)

Araştırmaya katılan 3 okul yöneticisi de öğrenci, öğretmen, okul yöneticilerine uzaktan eğitim verilmesi ve öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmede sıkıntı yaşamaları ve yüz yüze eğitimin verimliliği konularında ankette yer alan ifadelere kendi düşüncelerini eklemek suretiyle yeniden değinmişlerdir.

BÖLÜM 5. SONUÇ

Bu bölümde, araştırmanın özet, sonuç (yargı) ve öneriler bölümlerine yer verilmiştir.

5.1.Özet

2019 Aralık ayında başlayan Covid-19 salgını tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de her alanda etkilerini göstermiştir. Bu salgından en çok etkilenen alanlardan biri de eğitimdir. Salgınla mecburi ve hızlı bir geçişle uzaktan eğitime başlanması okul yöneticilerinin birçok sorunla karşılaşmasına neden olmuştur. Bu araştırmanın amacı, Covid-19 salgını nedeniyle tüm eğitim kademelerinde uzaktan eğitime geçilmesi ile devlet ortaokulları ve imam hatip ortaokullarında görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunların incelenmesi ve gelecek uygulamalar için önerilerde bulunmaktır. Araştırma betimsel tarama modelinde, araştırmacının kendisinin hazırlamış olduğu 5'li likert ölçeği düzeninde 92 maddeden oluşan bir anketin uygulanması şeklinde yapılmıştır. Araştırma, İstanbul ili Maltepe ilçesinde 2020-2021 eğitim öğretim yılında görev yapmakta olan okul yöneticileriyle sınırlı tutulmuştur. Araştırmaya 114 okul yöneticisi katılmıştır. Araştırmada, okul yöneticilerinin Covid-19 salgını döneminde, uzaktan eğitim sürecinde hazırbulunuşluk durumları, çevrim içi platform, uzaktan eğitim ile okullarında görev yapan öğretmen, rehber öğretmen, öğrenim gören öğrenci ve öğrenci velileri açısından karşılaştıkları sorunlar incelenmiştir. Araştırmada elde edilen verilere göre, okul yöneticilerinin teknoloji ve uzaktan eğitim yeterliliği açısından büyük bir sorunla karşılaşmadıkları ancak çevrim içi platformlar, uzaktan eğitim ve ölçme değerlendirmede sorun yaşadıkları görülmüştür. Bakanlığın yeni oluşan durumlara göre kararlar alması ve alınan bu kararların okul müdürlüklerinde zamanında bildirilmemesi okul müdürleri için bu süreçte sorun oluşturmuştur. Özellikle sürekli ders programı yapmak zorunda kalmanın okul yöneticileri için önemli bir sorun haline geldiği görülmektedir. Okul yöneticileri, öğretmenlerin daha çok çevrim içi derslerde bağlantı kopması sonucu dersin akıcı bir şekilde işlenememesi, kameraların ve hoparlörlerin kapalı olması nedeniyle öğrencilerle etkileşim halinde olamama, çevrim içi derslerin verimli olmaması konularında sorun

yaşadığı görüşündedirler. Okul yöneticileri rehber öğretmenlerin öğrenciler ile iletişim kurmakta zorlanmaları, bilgilendirici seminerlere katılımların az ve öğrenci problemlerini çözmede çevrim içi görüşmenin yetersiz olması hususlarının önemli derecede sorun olduğunu düşünmektedirler. Öğrencilerin EBA TV'yi ilgi çekici bulmadıkları ve bu yüzden izleme oranının az olduğu, çevrim içi derslerin öğrenciler için verimli olmadığı, gerekli teknolojik donanıma sahip olmadıkları için derse giremedikleri ve bağlantı sorunları nedeniyle derslerin akıcı işlenemediği görüşünde olan okul yöneticilerinin özellikle bu hususlarda sorun yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Okul yöneticilerinin, öğrenci velileri açısından ise daha çok öğrencilerinin sosyal becerilerinin gelişmediği konusunda kaygı duymaları, çevrim içi derslerin verimli olmadığı bu yüzden öğrencileri için yüz yüze eğitimi tercih etmeleri, ölçme ve değerlendirmenin doğru bir şekilde yapılmadığı görüşünde olmaları, çevrim içi dersler için gerekli teknolojik donanıma ve uzaktan eğitim konusunda öğrencilerine yardım edebilecek bilgiye sahip olmamaları konusunda sorun yaşadıkları anlaşılmaktadır.

5.2.Sonuç (Yargı)

Bu çalışmada dünyada ve Türkiye'de her açıdan zorlu geçen salgın sürecinin eğitime yansımaları incelenmeye çalışılmıştır. Bilindiği üzere dünyayı etkisi altına alan Covid-19 virüsü her sektörde kendini gösterdiği gibi eğitimde etkilerini hissettirmiştir. Türkiye'deki eğitimin bu süreçte uzaktan eğitime hızlı bir şekilde geçilmesi temel alınarak Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitim sürecinde devlet ortaokulu ve imam hatip ortaokulu yöneticilerinin karşılaştığı sorunları incelemek adına İstanbul İli Maltepe İlçesi'nde görev yapan okul yöneticilerinin görüşlerine başvurulmuştur. "Okul Yöneticilerine Göre Salgın Döneminde Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunlar" başlıklı bu araştırmada, uzaktan eğitim uygulamalarında, okul yöneticilerinin hazırbulunuşluk durumları, çevrim içi ders platformları ve uzaktan eğitim ile okullarında görev yapan öğretmen, rehber öğretmen ve öğrenim gören öğrenci ile velileri açısından karşılaştıkları sorunlar nelerdir? sorusuna okul yöneticilerinin verdikleri yanıtlar incelendiğinde, teknoloji ve uzaktan eğitim konusunda önemli derecede bir sorunla karşılaşmadıkları görülürken, çevrim içi ders platformu EBA' nın uzaktan eğitim için henüz yeterli olmaması, EBA TV'nin öğrencilerin ilgilerini

çekmediği ve dolayısıyla az izlendiği, her öğrenci ve öğretmenin gerekli teknolojik donanım ve yeterli teknolojik bilgiye sahip olmaması, öğrenci velilerinin öğrencilerine ders konusunda destek verecek yeterliliği bulunmaması, öğrencilerin sosyal ve bedensel olarak bu süreçten olumsuz etkilendiği, bakanlığın bu süreçte hızlı olduğu ancak okul müdürlüklerine bilgi aktarımında geç davranıldığı ve bakanlıkça sürekli yeni kararlar alınmasının okul yöneticilerinin planlı davranmalarını güçleştirdiği anlaşılmaktadır. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre, yüz yüze eğitimin hem öğretmenler hem rehber öğretmenler hem öğrenciler hem de veliler tarafından çevrim içi eğitime tercih edildiği görülmektedir. Çevrim içi eğitimde bağlantı kopmaları, kamera ya da hoparlörün kapalı olması nedeniyle öğrenci ve öğretmenin etkileşimin tam olarak sağlanamaması, öğretmenlerin sınıf yönetiminde yaşadığı sıkıntılar, rehber öğretmenlerin öğrenci ile bire bir görüşme yapmasındaki olanaksızlıkların okul müdürleri için sorun oluşturduğu sonucuna ulaşılabilir. Her öğrenci ve öğretmenin uzaktan eğitim için teknolojik donanım ve internet erişimine sahip olmaması okul yöneticileri için oldukça önemli bir sorun olduğu çıkarımı yapılabilir. Hiç değilse eğitimde fırsat eşitliği ilkesi açısından öğrencilere ücretsiz internet erişimi ve gerekli teknolojik donanım sağlanabilir. Bütün bu veriler ışığında, okul yöneticilerinin görüşleri değerlendirildiğinde, Türkiye'de uzaktan eğitime henüz tam olarak hazır olmadığı ama bazı düzenleme, değişimlerle uzaktan eğitimin daha verimli bir hale getirilebilecektir. Uzaktan eğitim sürecinde bakanlığın plan değişikliğine daha az gitmesi ve alınan kararları okul müdürlüklerine hazırlık yapabilecekleri kadar süre önce bildirmesi, her öğrencinin gerekli teknolojik donanıma sahip olmasını sağlama, uzaktan eğitim konusunda hem öğrenci hem öğretmen hem veli hem de okul yöneticilerinin eğitim alması başlıca çözümlerdendir. Öğrencilerin sosyal, bedensel ve zihinsel gelişimlerinin sağlanabileceği destek programları ile bu sorun da çözüme kavuşturulabilir. Son olarak, zaman ve mekândan bağımsız olma ve ekonomik özelliği gibi avantajları oldukça fazla olan uzaktan eğitim ile özellikle öğrencilerin sosyal, bedensel ve zihinsel gelişimlerini desteklemek gibi yararları inkâr edilemeyecek kadar çok olan yüz yüze eğitimin entegre edilmesi eğitimin daha verimli olmasını sağlayacağı düşünülebilir.

5.3.Öneriler

Bu araştırmada bulgular ve ulaşılan sonuçlara dayanılarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

Yöneticilerin hazırbulunuşluk durumları ve çevrim içi dersler, uzaktan eğitim ve ölçme değerlendirme ile ilgili karşılaştıkları sorunlara çözüm olarak;

- Okul yöneticilerine uzaktan eğitim ve teknolojisi hakkında yeterliliklerinin attırılması için hizmet içi eğitim verilebilir.
- Bakanlık tarafından, okullarda yapılması gereken iş ve işlemlere dair değişiklikler okul yöneticilere hazırlık yapabilecekleri süre öncesinde bildirilebilir. Bu bildirimlerin daha açık ve anlaşılır olması sağlanabilir.
- EBA çevrim içi ders ve uzaktan eğitim platformu olarak kişisel bilgileri ve ders ortamını gizlilik ve güvenliğini sağlayacak şekilde yazılım olarak geliştirilip, içerik olarak zenginleştirilebilir.
- Ders materyalleri, çevrim içi derslere uygun tasarlanıp, geliştirilebilir.
- Ölçme ve değerlendirme uygulama yöntemleri uzaktan eğitime göre yeniden tasarlanabilir.
- Uzaktan eğitimin mekân ve zamandan bağımsız olması gibi kolaylıkları değerlendirilerek eğitim sistemine entegre edilebilir.

Yöneticilerin Covid-19 döneminde uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler açısından karşılaştıkları sorunlara çözüm olarak;

- Öğretmenlerin uzaktan eğitim için gerekli teknolojik donanımları ve internet erişimi ücretsiz olarak bakanlıkça sağlanabilir.
- Öğretmenlere uzaktan eğitim ve teknolojisi konusunda yeterliliklerin arttırılması için hizmet içi eğitim verilebilir.
- Öğretmenlerin derse giriş çıkışlarının anlık olarak kontrolünün sağlanması konusunda çevrim içi platformlar yazılım olarak geliştirilebilir.

Yöneticilerin Covid-19 döneminde uzaktan eğitim sürecinde rehber öğretmenler açısından karşılaştıkları sorunlara çözüm olarak;

- Rehber öğretmenlere, uzaktan eğitimde rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin nasıl yapılacağı ve uzaktan eğitim teknolojisi konusunda hizmet içi eğitim verilebilir.
- Rehber öğretmenlerin, çevrim içi görüşmelerde gizlilik ilkesi gereği öğrenci ile bire bir olması için gerekli şartların sağlanması hususunda çalışmalar yapılabilir.
- Ortaöğretim kurumlarına yönlendirme çalışmaları kapsamında, ortaöğretim kurumları tanıtımlarını sanal ortamda sunabilir.
- Rehberlik servisinin çevrim içi bilgilendirme ve yönlendirme seminerlerine hem öğrenci hem de velilerin katılımını teşvik edici yöntemler geliştirilebilir.

  Yöneticilerin Covid-19 döneminde uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler açısından karşılaştıkları sorunlara çözüm olarak;
- Öğrencilere uzaktan eğitim ve teknolojisi konusunda yeterliliklerin arttırılması için eğitim verilebilir.
- Öğrencilerin uzun süre bilgisayar başında olmak, sürekli ekrana bakmak gibi nedenlerden kaynaklı oluşabilecek sağlık sorunlarını önleyici tedbirler alınabilir.
- Öğrencilerin sosyal, zihinsel ve bedensel gelişimlerini uzaktan eğitim süresince gelişimlerini destekleyici çalışmalar yürütülebilir.
- Öğrencilerin çevrim içi dersler için gerekli teknolojik donanım ve ortamlarının (oda, çalışma masası vb.) sağlanması için bakanlık, yerel yönetimler, dernekler gibi kuruluşlarca gerekli çalışmalar yapılabilir.
- Öğrencilerin uzaktan eğitime devamını sağlamak ve katılım oranını arttırmak için çalışmalar yapılabilir.
- EBA TV izlenme oranının arttırılması için içerik açısından zenginleştirilip, daha ilgi çekici hale getirilebilir.

  Yöneticilerin Covid-19 döneminde uzaktan eğitim sürecinde veliler açısından karşılaştıkları sorunlara çözüm olarak;
- Öğrenci velilerine, uzaktan eğitim ve uzaktan eğitim sürecinde çocuklarının eğitim süreçlerini yönetme konusunda eğitim verilebilir.
- Öğrenci velileri, çocuklarının uzaktan eğitim sürecinde sosyal, bedensel ve zihinsel gelişimlerini nasıl destekleyebilecekleri konusunda yönlendirilebilir.

Araştırmacılara yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

- Mevcut araştırma sadece ortaokullarda görev yapan yöneticileri kapsamaktadır. Diğer kademelerde görev yapan okul yöneticileri ile benzer bir araştırma yapılabilir.
- Uzaktan eğitim yöntemiyle ve örgün eğitimle ders verilen grupları kıyaslamaya yönelik deneysel çalışmalar yapılabilir.
- Araştırma grubu İstanbul ili Maltepe ilçesi ile sınırlı olduğundan, tüm Türkiye'yi kapsayacak örneklemle çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Öğretim programları, ders kitapları ve EBA sisteminin uzaktan eğitime uygunluğuna yönelik araştırmalar yapılabilir.
- Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci, öğretmen, rehber öğretmen ve velilerin yaşadıkları sorunların derinlemesine incelenmesi için bu guruplar ile ayrı ayrı çalışmalar yapılabilir.

EKLER

Ek 1: Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Yöneticilerin Karşılaştığı Sorunları Belirleme Anketi

Değerli Meslektaşım;

Salgın (Covid19) döneminde ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin (Müdür ve Müdür Yardımcıları) karşılaştıkları sorunları belirlemeyi amaçlayan bir araştırma yapılmaktadır.

Bu araştırma çerçevesinde siz değerli yöneticilerin destek ve katkınıza ihtiyaç duyulmuştur. Size gönderilen bu anketi cevaplamak suretiyle bu araştırmaya önemli bir katkıda bulunmuş olacaksınız.

İstanbul Maltepe İlçesindeki devlet ortaokullarında görevli okul yöneticilerine uygulanmak üzere geliştirilen bu anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sizin ile ilgili kişisel bilgileri toplamaya yönelik seçenekler, ikinci bölümde salgın döneminde okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunların önem derecelerini belirlemeye yönelik ifadeler listesi yer almaktadır.

Anketi cevaplayarak vereceğiniz bilgilerin yalnızca bu araştırma çerçevesinde kullanılacağından emin olabilirsiniz.

İş birliği ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Özlem TEKİN

Maltepe Kaşgarlı Mahmut Ortaokulu Müdürü
Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans (Tezli) Programı

1. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ

Bu bölümde, sizinle ilgili kişisel bilgiler istenecek olup, lütfen size dair doğru bilgiyi içeren seçeneği çarpı işareti koyarak (x) işaretleyiniz.

1. Cinsiyetiniz:

( ) Kadın

( ) Erkek

2. Göreviniz

( ) Müdür

( ) Müdür yardımcısı

3. Mesleki Deneyiminiz

( ) 4 Yıl ve daha az

( ) 5-9 Yıl

( ) 10-14 Yıl

( ) 15-19 Yıl

( ) 25 Yıl ve Üstü

4. Eğitim Durumunuz

( ) Önlisans

( ) Lisans

( ) Lisansüstü

( ) Doktora

5.Branşınız

…….

1. BÖLÜM: OKUL YÖNETİCİLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Açıklama: Bu bölümde, Covid-19 salgını döneminde, resmi ortaokullarda görev yapan yöneticilerin karşılaştıkları sorunlar maddeler halinde sıralanmıştır. Her ifadeyi dikkatlice okuduktan sonra, önem derecesine göre size en doğru gelen seçeneği çarpı işareti koyarak (x) işaretleyiniz.

A. COVİD-19 SALGINI DÖNEMİNDE, OKUL YÖNETİCİSİ OLARAK, **kendi hazır bulunuşluk durumunuz, çevrim içi ders platformları ve uzaktan eğitim hakkındaki** GÖRÜŞLERİNİZ (6-32)	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
6.Uzaktan eğitim hakkında yeterli bilgi/beceriye sahip olmadığımdan, Covid-19 salgını döneminde sorunlar yaşadım.	( )	( )	( )	( )	( )
7.Uzaktan eğitim konusunda eğitim almamak Covid- 19 döneminde sorunlar yaşamama neden olmuştur.	( )	( )	( )	( )	( )
8.Uzaktan eğitim sürecinde, eğitim çalışmalarını yürütmek için gerekli teknolojik bilgiye sahip değilim.	( )	( )	( )	( )	( )
9.Uzaktan eğitim yüz yüze eğitim kadar verimli değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
10.Teknoloji konusunda yeterli bilgi/beceriye sahip değilim.	( )	( )	( )	( )	( )
11.Uzaktan eğitim sürecinde okul yönetim işleri için daha çok zaman harcarım.	( )	( )	( )	( )	( )
12.Uzaktan eğitim sürecinde ders programı yapmak için daha fazla zaman harcarım.	( )	( )	( )	( )	( )
13.Uzaktan eğitim sürecinde haftalık ders programı değişikliği yüz yüze eğitime kıyasla daha çok yapılır.	( )	( )	( )	( )	( )
14. Uzaktan eğitim sürecinde, yapılacak iş ve işlemler bakanlıkça açık ve anlaşılır bir şekilde okul müdürlüklerine bildirilmesinde aksaklıklar yaşanır.	( )	( )	( )	( )	( )

15.Uzaktan eğitim sürecinde, yapılacak iş ve işlemlerin bakanlıkça okul müdürlüklerine zamanında bildirilmesinde aksaklıklar yaşanır.	( )	( )	( )	( )	( )
16.Covid-19 salgını sürecinde, çevrim içi derslerin hızlı bir geçişle yapılmaya başlanması sebebiyle aksaklıklar yaşanmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
17.Uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirmenin doğru bir şekilde yapılmadığını düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
18.Covid-19 salgını başlangıcında, Millî Eğitim Bakanlığı'nın Eğitim Bilişim Sistemi (EBA) çevrim içi derslerin yapılabilmesi için kullanıma hazır hale gelmemiştir.	( )	( )	( )	( )	( )
19.Uzaktan eğitim sürecinde, Millî Eğitim Bakanlığı'nın Eğitim Bilişim Ağı (EBA) çevrim içi derslerin yapılmasında yeterli değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
20.Uzaktan eğitim sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı'nın Eğitim Bilişim Ağından (EBA) yeterli hizmet almada sorun yaşarım.	( )	( )	( )	( )	( )
21.Uzaktan eğitim sürecinde EBA'ya çevrim içi ders ataması yapmakta sıklıkla sorun yaşadım.	( )	( )	( )	( )	( )
22.Uzaktan Eğitim Sürecinde EBA çevrim içi dersler için kullanımı pratik değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
23.Uzaktan eğitim sürecinde EBA'da salgının başlangıcından bu yana yazılım açısından yeterli gelişim sağlanamamıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
24.EBA çevrim içi ders için yazılım olarak geliştirilmelidir.	( )	( )	( )	( )	( )
25.EBA kullanılarak yapılan derslerde kişisel bilgiler koruma altına alınmış ve çevrim içi ders ortamının güvenliği sağlanmamıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
26.Uzaktan eğitimde diğer çevirim içi platformların (zoom, microsoft teams vb.) kullanımı EBA'ya göre daha pratiktir.	( )	( )	( )	( )	( )

27.Uzaktan eğitimde diğer çevrim içi platformlarda (zoom, microsoft teams vb.) kişisel bilgiler koruma altına alınmıştır	( )	( )	( )	( )	( )
28.Uzaktan eğitimde diğer çevrim içi platformlarda (zoom, microsoft teams vb.) ders ortamı güvenliği sağlanmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
29.Uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirmenin yazılı sınav ile yapılmasını doğru bulmuyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
30.Uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirmenin geçerli ve güvenilir bir şekilde yapılmasında sorun yaşanır.	( )	( )	( )	( )	( )
31.Uzaktan eğitim sürecinde, ölçme ve değerlendirmede belirsizlikler mevcuttur.	( )	( )	( )	( )	( )
32.Uzaktan eğitim sürecinde, ölçme ve değerlendirmenin sadece ders içi katılım puanı ile değerlendirilmesini doğru bulmuyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
B. COVİD-19 SALGINI DÖNEMİNDE, OKUL YÖNETİCİSİ OLARAK, **okulunuzda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitim konusunda karşılaştığı sorunlara dair** GÖRÜŞLERİNİZ (33-53)	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
33.Uzaktan eğitim sürecinde, öğretmenler uzaktan eğitim konusunda eğitim almamaları sebebiyle çevrim içi derslerde aksaklıklar yaşamışlardır.	( )	( )	( )	( )	( )
34.Öğretmenler, çevrim içi ders vermek için gerekli teknolojik donanıma (bilgisayar, tablet, hoparlör vb.) sahip değildir.	( )	( )	( )	( )	( )

35.Öğretmenler, çevrim içi ders vermede verimli olabilmek için ekran paylaşımı, dersle ilgili video paylaşma vb. gerekli teknolojik bilgiye sahip değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
36.Öğretmenler, çevrim içi dersleri verimli bulmazlar.	( )	( )	( )	( )	( )
37.Öğretmenler, çevrim içi ders hazırlığını yüz yüze eğitime göre daha zaman alıcı bulurlar.	( )	( )	( )	( )	( )
38. Öğretmenlerin, çevrim içi dersleri zamanında ve düzenli olarak yapmasında aksaklıklar yaşanır.	( )	( )	( )	( )	( )
39.Öğretmenler, çevrim içi derslerde, öğrenci devam durumunu takip etmede sıkıntı yaşarlar.	( )	( )	( )	( )	( )
40.Öğretmenler, uzaktan eğitimle öğrencilerin dersle ilgili edinmesi gereken bilgiyi yüz yüze derste olduğu kadar edinemediklerini söyler.	( )	( )	( )	( )	( )
41.Öğretmenler, çevrim içi derslerde sınıf yönetimi konusunda sıkıntı yaşarlar.	( )	( )	( )	( )	( )
	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
42.Öğretmenlerin, çevrim içi derslere düzenli ve zamanında girdiklerini yüz yüze eğitimde olduğu gibi kontrol edemem.	( )	( )	( )	( )	( )
43.Öğretmenler, çevrim içi derslerde öğrenciden dönüt alamama, kameralarını hoparlörlerinin kapalı olması gibi nedenlerle dersin akıcı olarak işlenemediğini söyler.	( )	( )	( )	( )	( )
44.Öğretmenler, çevrim içi ders sırasında, internet kopması, görüntü kaybolması, ses kesilmesi gibi sorunlarla karşılaşırlar.	( )	( )	( )	( )	( )

45.Öğretmenler, çevrim içi derslerde derse geç gelen, internet kopması gibi nedenlerle dersten kopan ve yeniden girmek isteyen öğrencileri derse kabul ederken zaman kaybı yaşar.	( )	( )	( )	( )	( )
46.Öğretmenler, yabancı kişilerin (veli, arkadaş, kardeş vb.) olmamasını sağlayarak derste sadece öğrencilerin bulunmasını sağlamakta sorun yaşarlar.	( )	( )	( )	( )	( )
47.Çevrim içi derslerde, eğitim ortamının kontrolünü tam olarak sağlamak mümkün değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
48.Öğretmenler, çevrim içi derste öğrencileri ile yüz yüze eğitimde olduğu gibi iletişim kurmakta sıkıntı yaşarlar.	( )	( )	( )	( )	( )
49.Öğretmenler, öğrencilerin sorunları ile bire bir ilgilenmekte sorun yaşarlar.	( )	( )	( )	( )	( )
50.Öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerinin ödevlerini takip etmede sıkıntı yaşarlar.	( )	( )	( )	( )	( )
	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
51.Uzaktan eğitim sürecinde, öğretmenler, ders içi katılım puanlarını değerlendirirken adaletli olma konusunda sorun yaşarlar.	( )	( )	( )	( )	( )
52.Uzaktan eğitim sürecinde, öğretmenler, ölçme ve değerlendirmede belirsizliklerden rahatsızlık duyar.	( )	( )	( )	( )	( )
53.Uzaktan eğitim sürecinde, öğretmenler, öğrencileri yazılı sınavla değerlendirmede sorun yaşarlar.	( )	( )	( )	( )	( )

C. COVİD-19 SALGINI DÖNEMİNDE, OKUL YÖNETİCİSİ OLARAK, **okulunuzda görev yapan rehber öğretmen ya da öğretmenlerin uzaktan yapılan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde karşılaştıkları sorunlara dair** GÖRÜŞLERİNİZ (54-62)	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
54.Öğrencilerde problem davranış gösterme oranı artmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
55.Öğretmenler, öğrencilerin bu dönemde disiplin sorunlarının yön değiştirdiğini belirtir.	( )	( )	( )	( )	( )
56.Rehber öğretmenlerimiz, öğrenciye ulaşmakta sorun yaşar.	( )	( )	( )	( )	( )
	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
57.Rehber öğretmenlerimiz, öğrenci sorunlarını ortaya çıkarma ve çözmede, yüz yüze eğitime göre daha fazla sorun yaşar.	( )	( )	( )	( )	( )
58.Öğrenci yönlendirme hizmetleri (meslek, okul tanıtımı vb.) yüz yüze eğitime kıyasla daha zor hale gelmiştir.	( )	( )	( )	( )	( )
59.Rehber öğretmenler, çevrim içi görüşmelerden yüz yüze eğitimde olduğu kadar verim alamamaktadır.	( )	( )	( )	( )	( )
60.Rehber öğretmenler, çevrim içi bilgilendirici seminerlere yeterince katılım olmadığını belirtir.	( )	( )	( )	( )	( )

61.Rehber öğretmenler, çevrim içi görüşmelerde öğrenci ile bire bir görüşme yapmakta (öğrenci velisi, yabancı kişiler vs. olmadan) sorun yaşarlar.	( )	( )	( )	( )	( )
62.Rehber öğretmenler, öğrencide görülen problem davranışlarını azaltmak ya da yok etmekte yüz yüze eğitime göre daha fazla zorlanır.	( )	( )	( )	( )	( )
D. COVİD-19 SALGINI DÖNEMİNDE, OKUL YÖNETİCİSİ OLARAK, **okulunuzda öğrenim gören öğrencilerinizin uzaktan eğitim konusunda karşılaştığı sorunlara dair** GÖRÜŞLERİNİZ (63-81)	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
63.Öğrenciler, uzaktan eğitim konusunda yeterli bilgi/beceriye sahip değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
64.Öğrenciler uzaktan eğitim konusunda, yeterli teknolojik bilgiye (derse girme, ses açma, görüntü açma vb.) sahip değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
65.Öğrenciler uzaktan eğitim için gerekli teknolojik donanıma (bilgisayar, tablet, hoparlör vb.) sahip değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
66.Öğrencilerin, evlerinde çevrim içi ders, EBA TV vb. için uygun bir oda, ortamları yoktur.	( )	( )	( )	( )	( )
67.Öğrenciler, yüz yüze eğitimi, çevrim içi derslere göre daha ilgi çekici bulurlar.	( )	( )	( )	( )	( )
68.Öğrenciler, çevrim içi derslere yeterince katılım sağlamazlar.	( )	( )	( )	( )	( )
69.Öğrenciler, çevrim içi derslerde sürekli bilgisayara bakmak, oturmak vb. nedenlerden sağlık sorunları yaşarlar.	( )	( )	( )	( )	( )
70.Öğrenciler, yüz yüze verilen dersleri çevrim içi derslere kıyasla daha verimli bulurlar.	( )	( )	( )	( )	( )

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
71.Öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde arkadaş edinme, iletişim gibi sosyal becerilerini geliştirmede sorun yaşarlar.	( )	( )	( )	( )	( )
72.EBA TV'yi izleyen öğrenci sayısı azdır.	( )	( )	( )	( )	( )
73.Öğrenciler, kendilerince önemli gördükleri derslere katılırlar.	( )	( )	( )	( )	( )
74.Öğrencilerin, uzaktan eğitim sürecinde, evde olma ve istenilen sosyal ortam olmamasından kaynaklı bedensel gelişimi olumsuz etkilenir.	( )	( )	( )	( )	( )
75.Öğrenciler dersleriyle ilgili ödev, proje vb. gibi çalışmaları evlerinde kendi kendilerine yapmakta zorluk çekerler.	( )	( )	( )	( )	( )
76.Öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerine, yüz yüze eğitimde sürecinde olduğu gibi aynı oranda istedikleri zaman erişemezler.	( )	( )	( )	( )	( )
77.Öğrencilerde problem davranış gösterme oranı artmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
78.Öğrencilere davranış disiplini kazandırmak, yüz yüze eğitime göre zorlaşmıştır.	( )	( )	( )	( )	( )
79.Öğrenciler, EBA TV'yi ilgi çekici bulmazlar.	( )	( )	( )	( )	( )
80.Öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde ders içi katılım puanlarının değerlendirmelerinin geçerli ve güvenilir bir şekilde yapılmadığını düşünürler.	( )	( )	( )	( )	( )
81.Öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde sınavla değerlendirilmeyi doğru bulmazlar.	( )	( )	( )	( )	( )

E. COVİD-19 SALGINI DÖNEMİNDE OKUL YÖNETİCİSİ OLARAK, **öğrenci velilerinizin uzaktan eğitim konusunda karşılaştığı sorunlara dair** GÖRÜŞLERİNİZ (82-91)	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
82.Öğrencilere, velileri ödev, proje vb. gibi çalışmaları yapmalarına yardım edecek yeterli bilgi/beceriye sahip değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
83.Öğrenci velileri, öğrencilerinin çevrim içi ders için gerekli olan donanımı karşılayabilecek ekonomik yeterliliğe sahip değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
84.Öğrenci velileri, çevrim içi ders konusunda öğrenciye yardımcı olabilecek teknolojik bilgiye sahip değildir.	( )	( )	( )	( )	( )
85.Öğrenci velilerine uzaktan eğitim sürecinde iletişim sağlamam zordur.	( )	( )	( )	( )	( )
86.Öğrenci velileri, uzaktan eğitim sürecinde, çocuklarına davranış disiplini kazandırmakta daha fazla sorun yaşadıklarını belirtir.	( )	( )	( )	( )	( )
87.Uzaktan eğitim sürecinde, öğrenci velileri öğrencilerinin müfredatı tam olarak öğrenmedikleri konusunda kaygı duyarlar.	( )	( )	( )	( )	( )
88.Öğrenci velileri, çocuklarının davranışlarında görülen problem davranışların arttığını düşünür.	( )	( )	( )	( )	( )
89.Öğrenci velileri, öğrencilerinin yüz yüze eğitim almalarını tercih ederler.	( )	( )	( )	( )	( )

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
90.Öğrenci velileri, öğrencilerinin uzaktan eğitimde istenilen sosyal ortam olmamasından dolayı iletişim becerilerinin yeterince gelişmediği konusunda kaygı duyarlar.	( )	( )	( )	( )	( )
91.Öğrenci velileri, uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirmenin geçerli ve güvenilir bir şekilde yapılamaması konusunda kaygı duyarlar.	( )	( )	( )	( )	( )

92. Okul yöneticilerinin karşılaştığı sorunlara eklemek istedikleriniz varsa, lütfen belirtiniz.

Ek 2: İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Anket ve Araştırma İzni

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

Ek 3: T.C. İstanbul Valiliği Anket ve Araştırma Oluru

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

Ek 4: Etik Kurul Kararı

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, K. Ü. (2000). Aktif öğrenme. Ankara: *Pegem Yayıncılık.*

Adıgüzel, A. (2020). Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitim Ve Öğrenci Başarısını Değerlendirmeye Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi, 49*(1), 253-271. doi:10.37669/milliegitim.781998

Adıyaman, Z. (2002). Uzaktan Eğitimle Yabancı Dil Eğitimi. *The Turkish Online Journal of*, 92-97.

Ağır, F. (2007). *Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi.* Master's thesis, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Akgül, G. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri.* Uşak: Uşak Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Akgül, M., & Oran, G. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi,, 3*(2), 15-37.

Akyavuz, E. K., & Çakın, M. (2020). Covid-19 Salgınının Eğitime Etkisi Konusunda Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Turkish Studies, 15*(4), 723-737. doi:https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44140

Akyürek, M. İ. (2020). Uzaktan Eğitim: Bir Alanyazın Taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi, 4*(1), 1-9.

Al Lilly, A. E., İsmail, A. F., Abunasser, F. M., & Alqahtani, R. F. (2020). Distance education as a response to pandemics: Coronavirus and Arab culture. *Technology in Society, 63*. doi:https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2020.101317

Aliyyah, R. R., Rachmadtullah, R., Samsudin, A., Syaodih, E., Nurtanto, M., & Tambunan, A. R. (2020). The perceptions of primary school teachers of online learning during the Covid-19 pandemic period. *Journal of Ethnic and Cultural Studies, 7*(2), 90-109. 05 24, 2021 tarihinde http://www.ejecs.org/index.php/JECS/article/view/388/pdf adresinden alındı

Alkan, C. (1974). Eğitim Teknolojisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 7*(1), 339-344.

Altıntaş, E. (2020). Sınıf Öğretmenlerinin Covid-19 Salgını Sürecinde Çevrim İçi Ders-Uzaktan Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi. *Ulakbilge, 57*, 291-303. doi:10.7816/ulakbilge-09-57-11

Altıparmak, M., Kurt, İ. D., & Kapıdere, M. (2011). E-Öğrenme ve Uzaktan Eğitimde Açık Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemleri. *Akademik Bilişim'11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri* (s. 319,327). Malatya: İnönü Üniversitesi.

Ankara Üniversitesi Etkinliklerinin Değerlendirilmesi (1 b.). (1996). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Biimleri Enstitüsü Yayınları.

Arık, B. M. (2020a). *Eğitim Reformu Girişimi.* 06 03, 2021 tarihinde www.egitimreformugirisimi.org: http://meb.ai/vx47RG adresinden alındı

Arık, B. M. (2020b). *Eğitim Reformu Girşimi.* 06 03, 2021 tarihinde www.egitimreformugirisimi.org: http://meb.ai/Umm4km adresinden alındı

Aydemir, M. (2018). *Uzaktan Eğitim* (1.Baskı b.). Ankara: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Aydemir, M. (2018). *Uzaktan Eğitim* (1.Baskı b.). Ankara: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Aytaç, T. (2003). Geleceğin öğrenme biçimi: E-öğrenme. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, 35*(3).

Bakanlığı, T. S. (tarih yok). https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66935/genel-koronavirus-tablosu.html adresinden alındı

Bakioğlu, B., & Çevik, M. (2020). Covıd-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies, 15*(4), 109-129.

Balaban, F., & Tiryaki, S. H. (2021). Corona Virüs (Covid - 19) Nedeniyle Mecburi Yürütülen Uzaktan Eğitim Hakkında Öğretmen Görüşleri. *İnsan ve Toplum, 10*(1), 52-84.

Balaman, F. (2021). Corona Virüs (Covid-19) Nedeniyle Mecburi Yürütülen Uzaktan Eğitim Hakkında Öğretmen Görüşleri. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 10*(1), 52-84.

Banoğlu, K. (2011). Okul müdürlerinin teknoloji liderliği yeterlikleri ve teknoloji koordinatörlüğü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11*(1), 199-213.

Basilaia, G., & Kvavedze, D. (2020). Transition to Online Education in Schools during a SARS-CoV-2 Coronavirus (COVID-19) Pandemic in Georgia. *Pedagogical Research, 5*. 02 15, 2022 tarihinde https://doi.org/10.29333/pr/7937 adresinden alındı

Başaran, İ. E. (1978). *Eğitime Giriş.* Ankara: Bimaş Matbaacılık.

Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E., & Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covıd-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim, 5*(2), 368-397.

Berksoy, İ. (2021). *Zorunlu Sosyal İzolasyon Sürecindeki Uzaktan Eğitim Bilimleri.* Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Bilgiç, H. G., & Tüzün, H. (2015). Yükseköğretim kurumları web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan sorunlar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 1*(3), 26-50.

Bilim ve Aydınlanma Akademisi. (2020, 09 21). 04 01, 2021 tarihinde http://meb.ai/JXZkZQ adresinden alındı

Bozkurt, A. (2016). *Bağlantıcı Kitlesel Açık Çevrimiçi Derslerde Etkileşim Örüntüleri ve Öğreten Öğrenen Rollerinin Belirlenmesi.* Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı. Eskişehir.

Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 3*(2), 85-124.

Budak, F., & Korkmaz, Ş. (2020). COVİD-19 pandemi sürecine yönelik genel bir değerlendirme: Türkiye örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi,, 1,* 62-79.

Büyüköztürk, E., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri.* Ankara: Pegem Akademi.

Can, N., & Köroğlu, Y. (2020). COVID-19 döneminde yaygınlaşan uzaktan eğitimin değerlendirilmesi ve eğitim emekçileri açısından incelenmesi. *Madde Diyalektik ve Toplum, 3*(4), 370-379.

Coşgun, C. (2007). *Uzaktan Eğitim için Web Tabanlı Bir Platform Geliştirilmesi ve Mekanik Derslerine Uygulanması.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Coşkun Kitiş, A. (2010). *Okul Yöneticilerinin Uzaktan Hizmetiçi Eğitime İlişkin Görüşleri.*

Çallı, İ., İşman, A., & Torkul, O. (2002). *Sakarya Üniversitesi'nde Uzaktan Eğitimin Dünü Bugünü ve Geleceği, 0*(3).

Çallı, İ., İşman, A., & Torkul, O. (2014). Sakarya Üniversitesi'nde Uzaktan Eğitimin Dünü Bugünü ve Geleceği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 0*(3).

Çataloğlu Erdat, Erbay, H., & Kör, H. (2013). Uzaktan ve Örgün Eğitimin Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisinin Araştırılması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences, 12*(2), 267-279.

Delen, A. (2021). Türkiye'de E-Öğrenme Ortamlarına İlişkin Yapılan Araştırmalardaki Eğilimler: 2004-2020 Dönemi Tezlerin İncelenmesi. *Master's thesis, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.

Doğan, S., & Koçak, E. (2020). EBA Sistemi Bağlamında Uzaktan Eğitim Faaliyetleri Üzerine Bir İnceleme. *Journal of Economics and Social Research Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7*(14).

Doğdu, S., & Arslan, Z. (1993). *Eğitim Teknolojisi Uygulamaları ve Eğitim Araç Gereçleri.* Ankara: : Millî Eğitim Bakanlığı Basımevi.

Ergenlikturkey.unfpa.org. (2020). 12 4, 2021 tarihinde Kasim Bulusmalari 2020 Pandemi Gunlerinde Ergenli: https://turkey.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/unfpa_tap_vakfi_kasim_bulusmalari_2020_pandemi_gunlerinde_ergenlik.pdf adresinden alındı

Ergüç Şahan, B., & Parlar, H. (2021). Pandemi döneminde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı problemler ve çözüm yolları. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 18*(40), 2375-2407. doi:10.26466/opus.883814

Erol, M., & Erol, A. (2020). Koronavirüs pandemi sürecinde ebeveynleri gözünden ilkokul öğrencileri. *Milli Eğitim Dergisi, 49*(1), 529-551.

Ertürk, S. (1994). *Eğitimde Program G9eliştirme.* Ankara: Meteksan A.Ş.

Eygü, H., & Kahraman, S. (2013). Uzaktan eğitim öğrencilerinin memnuniyet algıları üzerine bir araştırma. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36-59.

Fidan, M. (2020). Covid-19 belirsizliğinde eğitim: ilkokulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 24-43.

Fidan, N. (1996). *Okulda Öğrenme ve Öğretme.* Ankara: Alkım Yayınevi.

Güçlüol, K. (1985). John Dewey Raporun'dan Esintiler. *Eğitim ve Bilim, 9*(53).

Güllüpınar, F., Kuzu, A., Dursun, Ö. Ö., Kurt, A. A., & Gültekin, M. (2013). Milli Eğitimde teknoloji kullanımı ve sonuçları velilerin bakış açısından Fatih Projesi'nin pilot uygulamasının değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 30*, 195-216.

Gülnar, B. (2003). Bilgisayar ve İnternet Destekli Uzaktan Eğitim Programlarının Tasarım Geliştirme ve Değerlendirme Aşamaları.

Han, F., Demirbilek, N., & Demirtaş, H. (2020). Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Koronavirüs (Covid-19) Salgını Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education – Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi, 10*(3), 1168-1193.

Haşıloğlu, M. A., Durak, S., & Arslan, A. (2020). Covid 19 uzaktan eğitim sürecinde Fen Bilimleri şube rehber öğretmenlerin gözünden öğretmen,öğrenci ve velilerin değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi, 6*(3), 214-239.

Hawkins, B. L. (1999). Distributed Learning and Institutional Restructuring. *Educom Rewiev, 34*(4), 12-15&42-44. 06 05, 2021 tarihinde http://meb.ai/KRkPMj adresinden alındı

Hızal, A. (1983). *Uzaktan eğitim süreçleri ve yazılı gereçler.* Ankara: Ankara Üniversitesi.

Holmberg, B. (1989). *Theory and practice of distance education.* London/New York: Rodledge. 03 06, 2021 tarihinde https://smaratungga.web.id/library/repository/[Borje_Holmberg]_Theory_and_Practice_of_Distance_E(BookFi.org).pdf adresinden alındı

Holmberg, B. (1995). *Theory and Practice of Distance Education* (2 b.). London: Routledge. 06 03, 2021 tarihinde http://meb.ai/KuF4tv adresinden alındı

İçten, T. (2006). Uzaktan Eğitim Öğrencileri İçin Çevrimiçi Sınav Sistemi Uygulamasının. *Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*.

İşman, A. (2005). *Uzaktan Eğitim.* Ankara: Öğreti Yayınları.

İşman, A. (2008). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (5. Baskı b.). Ankara: Pegem Akademi.

İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim* (4. b.). Ankara: Pegem Akademi.

Kaminskienė, L., & Ling, Y. C. (2021). Challenges Of Distance Education During The School Lockdown: The Lithuanian School Leaders' Perspective. *SOCIETY INTEGRATION EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference, 5,* s. 127-134. doi:http://dx.doi.org/10.17770/sie2021vol5.6390

Karabağ Köse, E., Yurdakul, Ö., & Onuk, H. (2017). Okul Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği ile Sosyal Medyada Öğretmen Öğrenci Etkileşimi Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7*(2), 329-344.

Karasar, N. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemi.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Karasar, N. (2020). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama* (21 b.). Ankara: Nobel. 12 11, 2021 tarihinde alındı

Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (35 b.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Karataş, S. (2003). Yüz Yüze ve Uzaktan Eğitimde Öğrenme Deneyimlerinin Eşitliği. *Eğitim Bilimleri Ve Uygulama Dergisi, 2*(3), 91-104.

Kaya, C. (2021). *Kent ve kırsaldaki ortaokul öğrencileri ve öğretmenlerinin uzaktan eğitimde yaşadıkları sorunları karşılaştırılması.*

Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim.* Ankara: Pegem.

Kaya, Z. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme* (2.Baskı b.). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Kılınç, M. (2015). *Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Etkililiği Üzerine Bir Araştırma.* Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Kırık, G. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*(21), 73-94.

Kürtüncü, M., & Kurt, A. (2020). Covıd-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD), 7*(5), 66-77.

MEB. (2020, 12 4). *Salgın hastalık dönemlerinde psikolojik sağlamlığmızı korumak: Aileler için çocuklara yardım rehberi.* 2021 tarihinde meb.gov.tr: http://https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/30112545_yetiYkin.pdf adresinden alındı

MEB. (2020a, 03 19). *"Bakan Selçuk, 23 Mart'ta başlayacak uzaktan eğitime ilişkin detayları açıkladı.* 8 6, 2021 tarihinde https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-23-martta-baslayacak-uzaktan-egitime-iliskin-detaylari-anlatti/haber/20554/tr%3e adresinden alındı

MEB. (2020a, 03 12). *Bakan Selçuk, koronavirüs'e karşı eğitim alanında alınan tedbirleri açıkladı.* 6 3, 2021 tarihinde http://meb.ai/tL2W1i adresinden alındı

MEB. (2020b, 10 08). *"Okullarda Yüz Yüze Eğitimde 2. Aşama, 12 Ekim Pazartesi Başlıyor.* 8 6, 2021 tarihinde http://www.meb.gov.tr/okullarda-yuz-yuze-egitimde-ikinci-asama-12-ekim-pazartesi-gunu-basliyor/haber/21776/tr adresinden alındı

Moore, M. G., & Kearsley, G. (2011). *Distance education: A systems view of online learning* (Third Edition b.). Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning. 6 1, 2021 tarihinde file:///C:/Users/Desktop/Downloads/kupdf.net_distance-

education-ndash-a-systems-view-of-online-learning-whatrsquos-new-in-educationnodrm-1.pdf adresinden alındı

Ozan, Ö. (2010). Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişim Süreci. Ağustos 3, 2021 tarihinde http://www.ozlemozan.info/index.php?option=com_content&view=article&id=1226:uzaktaneitimin- adresinden alındı

Özdamar, K. N. (2011). *Akademisyenler için bir mobil öğrenme sisteminin geliştirilmesi ve sınanması.* Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ensititüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir. .

Özdoğan, A., & Berkant, H. (2020). Covıd-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim dergisi*, 13-43. doi:10.37669/milliegitim.788118

Özer, B. (1989). Türkiye'de Uzaktan Eğitim. *Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi'nin Uygulamaları*.

Rodriguez, C. A. (2011). MOOCs and the AI-Stanford Like Courses: Two Successful and Distinct Course Formats for Massive Open Online Courses. *European Journal of Open,Distance and E-Learning*. 5 25, 2021 tarihinde https://old.eurodl.org/?p=archives&year=2012&halfyear=2&article=516 adresinden alındı

Rose, S. (2020, 03 31). Medical student education in the time oF COVID19. *Jama, 323*(21), 2131-2132. doi:10.1001/jama.2020.5227

Seven, T. (2021). *Okul yöneticlerinin Teknolojik Yeterlik ve Öz Yeterliklerinin Uzaktan Eğitim Tutumları İle İlişkisi.*

Sherry, L. (1995). Issues in distance learning. *International journal of educational, 1*(4), 337-365. 02 06, 2021 tarihinde file:///C:/Users/Desktop/Downloads/article_8937.pdf adresinden alındı

Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M., & Zvacek, S. (2003). *Teaching And Learning At A Distance* (6 b.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education. 06 01, 2021 tarihinde file:///C:/Users/Desktop/Downloads/Teaching_and_Learning_at_a_Distance_Foun%20(1).pdf adresinden alındı

Sönmez, V. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri.* (6 b.). Ankara: Anı Yayıncılık.

Şen, B., Atasoy, F., & Aydın, N. (2010). Düşük Maliyetli Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemi Uygulaması. *Academik Bilişim*.

T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020, 5 2). *Covid-19 bilgilendirme platormu.* https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66935/genel-koronavirus-tablosu.html adresinden alındı

Tadesse, S., & Muluye, W. (2020). The Impact of COVID-19 Pandemic on Education System in Developing Countries: A Review. *Open Journal of Social Sciences, 8*(10). doi:https://doi.org/10.4236/jss.2020.810011

TEDMEM. (2020, 08 13). COVID-19 Sürecinde Eğitim: Uzaktan Öğrenme, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.

Tekin, H. (2002). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme.* Ankara: Yargı Yayıncılık.

Telli, S. G., & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi,, 3*(1), 25-34.

Torkul, İbrahim Çallı Aytekin işman Orhan. (2002). Sakarya Üniversitesi'nde Uzaktan Eğitimin Dünü Bugünü ve Geleceği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 0*(3).

Türker, A., & Dündar, E. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde eğitim bilişim ağı (EBA) üzerinden yürütülen uzaktan eğitimlerle ilgili lise öğretmenlerinin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi, 49*(1), 323-342. doi: 10.37669/milliegitim.738702

Unesco. (2020b). UNESCO rallies international organizations, civil society and private sector partners in a broad Coalition to ensure #LearningNeverStops. https://en.unesco.org/news/unesco-rallies-international-organizations-civil-society-and-private-sector-partners-broad adresinden alındı

Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim* (1. Baskı b.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme.* İstanbul: Alkım Kitapevi.

Verduin, J. R., & Clark, T. A. (1994). *Uzaktan Eğitim: Etkin Uygulama Esasları.* (İ. Maviş, Çev.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.

Wu, P. H., Hwang, G. J., & Tsai, W. J. (2013). An expert system-based context-aware ubiquitous learning approach for conducting science learning activities. *Journal of, 16*(4), 217-230. 06 01, 2021 tarihinde file:///C:/Users/Desktop/Downloads/2013-ETS-ExpertSystem-basedContext-AwareU-LearningforScienceActivities.pdf adresinden alındı

YEĞİTEK. (2020). Eba'da Sunulan Hizmetler. 8 7, 2021 tarihinde https://yegitek.meb.gov.tr/www/sss.php adresinden alındı

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6 b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, M. (1974). Sınıf öğretmeni yetiştirmede teknoloji eğitimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*(27), 155-167.

Yılmaz, M. (1974). Sınıf öğretmeni yetiştirmede teknoloji eğitimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27*(1), 155-167.

YÖK. (2020). *Uzaktan Eğitime Yönelik Değerlendirme.* 8 6, 2021 tarihinde https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/uzaktan-egitime-yonelik-degerlendirme.aspx adresinden alındı

Yumbul, E. (2021). *Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi LisansÜstü Eğitim Enstitüsü.

Yurtbakan, E., & Akyıldız, S. (2020). Sınıf öğretmenleri, ilkokul öğrencileri ve ebeveynlerin Covid-19 izolasyon döneminde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşleri. *Turkish Studies, 15*(6), 949-977. doi:10.7827/TurkishStudies.43780